Eina kartą per mėnesį | II METAI.

Liepos mėnuo

MEDICINA

LAIKRAŠTIS, PASKIRTAS MEDICINOS TEORIJOS IR PRAKTIKOS REIKALAMS

7 Nr.

TURINYS:

	Pusl.
Dr. J. Blažys. 3 psichozo atsitikimai po dizenterijos. . .	193
Dr. Kalvaitytė (Kaune). Rentgeno spindulių biologinis veikimas (Tęsinys).	200
Dr. J. Jonikaitis (Kaune). Medicina Amerikoje . . .	208
Iš Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Draugijos	215
Iš Sveikatos Departamento	216
Iš kitų kraštų	217
Kronika	219
† Prof. H. Albers—Schönberg	224

LEIDŽIA: Gydytojų sekcija prie Lietuvių Mokslo Draugijos ir Kauno Medicinos Dr-ja. || Redaktorius **D-ras J. Žemgulys.**

Redakcijos ir Administracijos adresas: KAUNO LIGONINĖ KAUNE.

SKELBIMŲ KAINA: 5 auks. už eilutę. || PRENUMERATOS KAINA: metams 120 auks., pusei m. 60 a.

Atskiro numerio kaina 10 auks.

Medicinos draugams.

Išleidę pirmuosius 6 „Medicinos“ numerius, toliau, del trūkumo lėšų nebeįstengiame jos leisti du kartu per mėnesį. Dabar ji teeis mėnesyje kartą.

Dar syki „Medicinos“ skaitytojų prašome platinti ją pažįstamųjų tarpe ir palaikyti aukomis ir skelbimais.

„Medicinos“ Redakcija.

Prov. K. MAŽONO vaistinėj Skuode

) dirbama (

AMPULŲ

Su šiais sterilizuotais skiediniais:

Cocaini muriat. :-: Coffeini natr.—benz. :-: Coffeini natr. — salicyl. :-: Ergotini Bonjeani :-: Morphii muriat. :-: Natr. arsenicici :-: Natr. arsenicici cum ac. carbol. :-: Natr. kakodyl. :-: Novocaini :-: Ol. camphorae :-: Pantoponi :-: Scopolamini hydrobrom. :-: Strychnini nitr. ir kitų.

Galima užsakyti ir visokių kitokių skiedinių, kokio tik norima nuošimčio.

Gaunama visose vaistinėse.

MEDICINA

laikraštis, paskirtas medicinos teorijos ir praktikos reikalams.

II METAI | Liepos mėnuo | 7 Nr.

Iš psichiatrinės ligoninės Tauragėje.

3 psichozo atsitikimai po dizenterijos.

Dr. J. Blažys.

Prieš dėstydamas patį dalyką, kuris yra tiesioginiu mano tėmos uždaviniu, laikau reikalingu iškelti aikštėn keletą įvedamų pastebėjimų del infekcinių psichozų apskritai.

Konstatuojama, kad infekcijos visada veikia ligonio dvasią ir apsireiškia depresija arba ekscitacija, proto atbukimu ir irritabilingumu, o kai kada pasiekia laipsnio visiško sąmonės sumišimo su organų jausmų apgaulingumu. Šitų psichinių reikšmių mažiau ar daugiau žymu visuose ligos tarpuose, pradedant nuo inkubacijo ir baigiant vėlesniu taisimosi metu, kada somatiniai raiškiniai jau regimai visai yr pranykę. Psichiniams reiškiniams pasiekiant didesnio laipsnio (kas atsitinka dažnai tik kuriuo vienu ligos tarpu), imama kalbėti apie svaidulį (delirium), kuriam del įvairių ligos tarpų duodami šiokie vokiečių terminologijos vardai: Inkubations—, Initial—, Fieber—, Infektionsdelirien ir Deferveszenz—, Kollaps—, Inanitionsdelirien; ypač visiems yra žinomas delirium febrile. Psichiatrui paprastai netenka turėt reikalo su turinčiais karščio infekciniais ligoniais, nors karščio metu ir svaidulys galima palaikyt tam tikros rūšies psichozu. Vis delto atsitinka, kad lydintieji infekciją psichiniai reiškiniai jau pačioje ligos pradžioje taip ryškiai iškyla aikštėn, jog jie pirmieji įkrenta akin, verste versdamos kreiptis su ligoniais prie psichiatrų. Taip, sykį mūsų ligoninėn atvežė žmogų, kurį buvo palaikę per išėjusį iš proto, o apžiūrėjus ligonį, pasirodė, kad jis serga dėmėtąja šiltine. Apie panašius atsitikimus pasakoja ir Kraepelin'as (2 t. p. 247).

Psichiatrijai pilnai priklauso tie atsitikimai, kada ligonyje žymu psichinio susirgimo ir karščiui kritus. Naujoji psichiatrija nedaro principialinio skirtumo tarp dvasios nesveikatos, ligoniui turint karščio, ir nesveikatos, tam karščiui jau nukritus. Manoma, jog psichiniai reiškiniai pareina arba nuo infekcijos tiesioginio smagenų užnuodymo arba nuo kenksmingo veikimo jų persimainiusio del infekcijos organizmo sąstato (suiręs metabolizmas). Po karštinė nesveikata, tur būt labiau paaiškinama antrąja priežastim. Todel ir Rybakov'as ją vadina „metainfekciniu“ susirgimu (Душевныя болѣзни. p. 323).

Psichozų pastebiama po įvairių aštrių infekcinių ligų, kaip, pavz., typhus abd., exanth. ir recurrens, sąnarių reumatizmas, influenza, pneumonija, malarija, raupai, tymai, skarlatina, smaugai, rožė, parotitis epidemica, meningitis epidemica, cholera, dizenterija ir kt. Šitie psichozai radosi neturį specifinio charakterio, kuris kiekvienai infekcijai turėtų ir tam tikrą paveikslą, (Stoddart p. 345) .Ben tuo tarpu toks specifingumas nesusektas. Kraepelin'as vis delto turi vilties, kad ateityje, kada bus daugiau surinktos ir aprašytos medžiagos, pavyks iškelti aikštėn ir atatinkamumas tarp psichozo ir jį išsaukusios infekcijos (2 t. p. 237). Tuo tarpu randama, jog iš vienos infekcijos pagrindo gali išdygti įvairių dvasios nesveikatos paveikslų, o skirtingoms infekcijoms gali atsakyti vienodi paveikslai. Pvz., Kleist'as (Die Influenzapsychosen und die Anlage zu Infektionspsichozen, 1920) skiria irmėdės psichozų 7 rūšis: Dämmerzustände, Delirien, Halluginose, Verwirrtheit, Hyperkynetische Erregung, Stupor, Depressionszustände. Šitos būties dalykų vienok randama ir kituose infekciniuose psichozuose. Nežiurint viso įvairumo pastebimų paveikslų, jų tų paveikslų, esama tiek bendrų,—aštrus ligos bėgis ir proto sumišimo būtis (vaidinių ir sąvokų derinimo išryzgimas) dažniausiai su hallucinacijomis,— kad Kraepelin'as išranda galimu visus poinfekcinius psichozus sutalpinti viename nozologiniame vienete „amentia". Kai kurių autorių vartojami sinoniminiai terminai: confusio mentalis acuta ir psychozis hallucinatoria acuta.

Kadangi dvasios nesveikata po kurios nors infekcijos atsitinka retai, tuo reikia manyti, kad susirgusiems turi būti kokios ypatybės; spėjama, jog tai—ypatinga smagenų idiosinkrazija infekcijai ir jos padariniams, psichopatinis paveldėjimas, visokie apsunkinantieji momentai ir nervų sistemos suirimas. Reikia turėti taip pat galvoje, kad infekcinė liga gali iškelti aikštėn ir įgimtą palinkimą kuriai nors chroniško tipo dvasios ligai, ypač dementio praecox. Amžius, kuriame atsitinka po infekcinių psichozų paprastai yra tarp 20 — 50 metų. Vokiečių daviniais prieš karą, šitie psichozai sudaro apie 2% visų dvasios ligų. Dabar %, tur būt, didesnis — skaičių neturiu.

Mūsų ligoninėje teko pastebėt psichozų po influencos 1918 m. rudenį, kada siautė jos pandemija; po dėm. šiltinės — daugiausia 1919 m. antroje pusėje ir 1920 m; po dizenterijos — 1920 m. antroje pusėje. Vienas ligonis su podizenteriniu psichozu priimtas ligoninėn šiemet, bet sirgti pradėjęs pernai. Apie psichozus po influencos ir šiltinės jau trumpai papasakota ligoninės apyskaitose „Medicinos" pr. m. Nr. 4 ir š. m. Nr. 1.

Kraepelino skyriuje apie infekcinius psichozus (Psichiatrie, 8 Aufl., p. 236 — 278) nėra paminėta podizenterinės dvasios nesveikatos atsitikimų. Siemerling'as (Binswanger — Siemerling'o Psichiatrie, 1915, p. 180 — 207) irgi tuo reikalu nieko neduoda, nors ir mini, jog dvasios nesveikata pasitaiko ir dizenterijoje. Net Bonhoeffer'o monografijoje (Die Psychozen im Gefolge von

akuten Infektionen und inneren Erkrankungen, 1912*), kur teikiama įvairiausių infekcinių psichozų kazuistika, apie psichozus sąryšyje su dizenterija vos paminėta; pridėtame plačiame literatūros sąraše neradau nė vieno darbo apie podizenterinę dvasios nesveikatą. Tame randu sau stimulą ir pateisinimą išeiti akivaizdon su mano pastebėtų atsitikimų aprašymu.

1 atsitikimas.

A. — priimtas ligoninėn 1920. IX. 15. 21 m. amžiaus. Kilimo — Panevėžio aps. dvaro darbininko sūnus. Tarnaująs kareiviu artilerijos pulke. Kariuomenėn esąs paimtas 1920 m., vasarą. Savaitė atgal atvažiavęs tėviškėn iš Kauno, gavęs mėnesiui atostogų po dizenterijos, nuo kurios gydęsis Karo l-nėje. A. atvykęs namo trečiadienį. Lig sekmadienio buvęs sveikas. Jau sekmadienį pradėjęs „ūžti". Antradienį namiškiai, negalėdami suvaldyti ligonio, pristatę ji Raud. Kr. l-nėn Panevėžy. Iš tos l-nės kitą dieną atgabentas Tauragen. Lydėjo pusbrolis, nuo kurio surinktas šis anamnėzas.

A. psichiškai sergąs pirmą kartą. Augęs ir vystęsis normaliai. Su dideliu noru mokinęsis skaityt ir rašyt. Mėgstąs skaityt. Visada buvęs gero ir linksmo būdo, bet labai nervingas. Del menkų dalykų susirūpindavęs. Atsitikdavę, kad susinervavęs galėjęs nusiraminti tik pagulėjęs lovoje. Tėvai esą sveiki. Namie esančiu du broliu, sveiku. Bepročių giminių tarpe nėsą,

St. pr. priimant Ligonis vidutinio ūgio ir vidutinio sudėjimo. Laiko jį du vyru. Nori išsprukti, barasi ir šneka. Greitai tariamuose žodžiuose negalima suvokti sąryšio ir prasmės. Į pakartotus klausimus apie vardą, pavardę, iš kur atvykęs vis delto atsakė tiksliai, tuojau ir vėl nukrypęs į šalį. Ligonio drabužiai nesuplėšyti, bet netvarkoje; sagos neužsegtos. Pasiūlytų vaistų nenori išgerti; padaryta injekcija scopolamin morphii. Patalpintas cėlėn.

IX. 16. Miegojo gerai. Per vizitaciją bėginėja po kambarį, mėtos šiaudais iš sudraskyto čiužinio. Kalba be prasmės. Galima spėt jį esant po haliucinacijų įtaka. Atkreipti domės į duodamus klausimus nepavyko. T° norm. Vidaus organuose nieko įpatinga. Refleksai normos ribose, gyvi.

IX. 20. Ligi šios dienos vis sumišęs, bet darosi ramesnis: daugiau sėdi kertėje. Atidarius cėlę, bando išbėgti. Šiandien pastebiamas sąmonės stovio pagerėjimas. Ligonis prieinamesnis, galima šis tas ir sužinot iš jo. Vis delto nori išbėgti, nesiklausydams raminamų įkalbinėjimų. Apetitas pakankamas. Vaistus (bromą) priiminėja.

IX. 25. Perkeltas bendron palaton, nes visai nusiramino. Sąmonė bevek grįžo. Domė į klausimus kreipiama gerai. Su-

*) Naujesnės laidos, kiek žinau, nėra.

pranta ir savo padėjimą, paaiškinus, kodel atsiradęs ps. l-nėje. Savo pergyvenimų sumišimo metu neatmena arba nesupranta. Atrodo kiek nuliūdęs, susimąstęs. Mandagus, daugiau nevartoja stiprių išsireiškimų.

Nuo X. 4. sveikas, žymiai geriau atrodo: skruostai raudoni, Jau kelios dienos dirba ligoninės kieme. Džiaugiasi pasitaisęs ir laukia išrašymo.

X. 15 pristatytas Komisijon ir gavo 6 mėnesiams atostogų. Išrašytas.

2 atsitikimas.

N. — priimus l-nėn 1920. X. 4. 20 m. amžiaus. Kilimo — Panevėžio aps. ūkininko sūnus. Pristatė tėvas, iš kurio sužinotas sekantis anamnėzas. Sergąs 4-ta savaitė. Dvasios nesveikata prasidėjusi šitaip. Vieną šventadienį buvęs nuėjęs (sveikas) už keleta varstų į bažnyčią, o iš ten nukeliavęs pas gimines, į „vakarušką". Čia iš pradžių elgęsis normaliai, bet paskui kaž kodel pradėjęs drebėti, ėmęs šaukti, mušti kumštimi į stalą, išbėgęs lauk. Pasigėręs nebuvo. Žmonės, pamatę jį pradėjus „bludyti", sugavę ir nugabenę namo. Namie buvęs visai nesukalbamas ir toks neramus, kad tarpais reikdavę laikyti surištą. Iš pradžių visai nemiegojęs. Paskutinį laiką miegą nuo pusiaunakčio. Drabužių neplėšęs. Vis su savimi šnekąs, bet jo žodžių suprasti nėsą galima. Valgąs mažai.

Pvieš šią proto nesveikatą sirgęs labai sunkiai 22 dienas dizenterija ir buvęs net „ant mirimo". Tarp pasveikimo nuo kruvinosios ir proto pamišimo praėjusi savaitė, kada buvęs regimai visai sveikas. Prieš dizenteriją visada buvęs sveiko proto. Augęs normaliai. Būdo esąs lėtaus. Mokąs skaityt ir rašyt. Namie esąs dar vienas jaunesnis sūnus ir viena duktė, sveiki. Bepročių giminių tarpe nėsą, tik ligonio tėtos (tėvo sesers) sūnus esąs trumpo proto.

St. pr. priimant Ligonis vidutinio ūgio, silpno sudėjimo. Regimai, visai nesiorientuoja, kame jis, nei kas su juo dedasi. Kalba, prie nieko nesikreipdamas, ką visai nesuprantama, net atskirų žodžių negalima suprasti, nes jie pramanyti. Atsiklaupė staiga ant kelių (bene del haliucinacijų!). Nori nusivilkti drabužius. Pakartojus kelis kartus klausimą apie pavardę, atsakė teisingai, bet domę tuoj ir vėl kitur nukreipė. Nepavyko gauti atsakymo, kiek bus 2 + 2. Vaisto nenori priimti. Patalpintas cėlėn. Lengvai davėsi nuvedamas.

Pirmas dienas ligonis buvo tokiam pat stovy, kaip kad atvežtas: neramus, kalbėjo su savimi savo nosuprantamais žodžiais, šokinėjo po kambarį, buvo susiplėšęs dangovę. Susikalbėt su ligoniu nepavykdavo. X. 8. norėjo pulti ant gydytojo. Nuo X. 10. pastebiamas nusiraminimas. Guli ant čiužinio ir tyli. Į klausimus pradeda atsakinėt, bet nenoriai ir apatiškai.

X. 14. Teisingai atsakė, iš kur kilęs, kokio valsčiaus ir

apskrities, 2 + 2 = 4, 4 + 4 = 8. Sunkesniuose uždaviniuose suklysta. Domisi savo padėjimu: klausė kada tėvas atvažiuos ir atsiims namo. Vis delto matyt, kad dar nevisiškai gerai orientuojasi aplinkybėse. Atrodo, lyg apdujęs. Perkeltas bendron palaton.

X. 16. Atvažiavo tėvas. Ligonis labai apsidžiaugė, pasidarė gyvesnis ir pradėjo kalbėti visai sąmoningai. Tėvui užsispyrus atleisti namo, išrašytas.

Ligonis jau stovėjo ant aiškaus ir veikaus pasitaisymo kelio, ir išrašymas namo jam pakenkti negalėjo.

3 atsitikimas

K — aitė priimta I — nėn 1921. IV. 24. 30 m. mergaitė. Šiaulių aps. sodietė. Atvedė motina, kuri suteikė sekančių žinių. K. serganti protu pirmą kartą. Ligi šiol buvusi visada pilno proto. Augusi gerai. Mokanti skaityt ir rašyti; mokinusis audimo. Kurį laiką buvusi šeimininke pas savo dėdę dr. K. Dabartine liga serganti maždaug nuo pr. metų Velykų. Prieš išeidama iš proto, kovo m. sirgusi 8 dienas kruvinuoju „žyvatum" (dizenterija). Tuo pat laiku sirgę ir kiti šeimos nariai: motina, sesuo. Persirgusi dizenteriją, vieną savaitę buvusi visai sveika ir kūnu ir dvasia, tik nusilpnėjusi po ligos. Čia atsitikę, kad brolis pardavė jos mylimą arklį. Sužinojus apie tai, ligonė labai del to susierzinusi. Po to pradėjusi šaukti: „Man galva tirpsta, kas man bus!". Ėmus eiti vis blogyn ir veikiai visai pablūdusi. Buvęs kviestas į ligonį ir kunigas, bet nieko nepagelbėjęs. Pirmą ligos pusmetį su ligoniu budavę visaip. Dažniausiai buvusi laikoma palaida; išbėgdavus ir į laukus, Kai kada kambary pašokdama daužydavusi galvą į sienas. Paskui žmonės pradėję reikalauti, kad ją geriau prižiūrėtų, nes išgązdindavus vaikus. Tada ją uždarę tamsioje kamaroje. Pririšdavę kartais ir prie lovos. Susikalbėt su ligoniu negalėdavę. Dažnai ji šnekėdavusi pati su savim; kai kada dainuodavusi. Atsitikdavę matyt ir verkiant.

Paduotą valgį suvalgydavusi, tik retai išmesdavusi. Savo reikalą atlikdavusi kur pakliūvus. Pagerėjimų ligos bėgyje netekę pastebėt. Sykį buvusi nuvežta pas daktarą Mintaujon, bet prirašytų vaistų nenorėjo priimti. Apie Tauragės ps. I—nę ji, motina, sužinojusi tik dabar.

Motina — sveika dikta moteriškė, 60 m. amžiaus. Vyras mirės 23 m. atgal, buvęs sveiko proto. Turinti 5-tą vaikų: 4 dukteris ir 1 sūnų. Patį vyriausioji duktė turinti apie 40 m., tekėjusi Jaunesnioji — 25 m. taip pat tekėjusi. Kitos dukterys esančios netekėjusios. Be mūsų pacientės, visi esą sveiki. Negirdėjusi kad giminių tarpe — iš jos ir vyro pusės — būtų buvęs koks beprotis.

St. pr. priimant Ligonis atvežta arkliais. Guli surišta vežime ir visu balsu rėkia plūstamais žodžiais, daugiausia rusiš-

kai. Prieinant prie jos, spiaudos. Nieko iš jos negalima dasiklausti. Plaukai susivėlę, nešvarūs; veidas baimės ir pykčio pilnas, akys patvinusios krauju, iš burnos bėgančios seilės, biauriai plūsta — daro sunkų įspūdį. Iškelta iš vežimo, ligonis pasirodo esanti vidutinio ūgio, stambaus sudėjimo, tik žymiai ligos nuvarginta.

Padaryta injekcija scopolamin×morphii. Tuoj nukirpti plaukai, ir išplauta pirtyje. Patalpinta cėlėn.

Pirmą laiką (1½ savaitės) ligonis buvo nerami šaukdavo, plūsdavo, mėtydavos šiaudais, bijojo žmonių. Susikalbėt nebuvo galima, į klausimus neatkreipdavo domės. Susiplėšė dangovę ir čiūžinį ir pasiliko plika ant vienų šiaudų, kuriuos išbarstė po kambarį. Savo reikalus atlikdavo ne į indą, o kur papuolė, bet sienų išmatomis netepdavo. Valgė mažai. Vaistus reikdavo brukte brukti laikant ligonį už rankų ir nosies. Paskui ligonis pasidarė ramesnė, nustojo bartis. Regimai, priprato prie slaugytojų. Gydytojui pasisveikinant, sveikinasi. Vis delto dar neteko girdėt iš jos nors kiek sąmoningesnio sakinio. Padarius obiektinga (vidaus organai, refleksai) ištyrimą, niekio yptinga nerasta.

V. 12. Perkelta vienon iš bendrų palatų. Čia vis guli susirietus lovoje. Nešvari. Tyli. Pakartojus kelis kartus klausimą apie vardą ir pavardę, pagaliau tyliai, bet teisingai atsako. Daugiau nieko nepavyksta sužinot. Galima manyt, kad pradėjo kiek orientuotis aplinkybėse: sykį gydytojui pasakė: „aš noriu pasigydyti, prašau duoti man ricinos". Valgo mažai. Pastebiamas vis progresuojąs išsekimas. V. 25. mirė. Skrodimas nebuvo padarytas.—

Dabar nagrinėsime aprašytus atsitikimus. Ligos etiologija, paveikslas ir bėgis duoda pagrindo statyt jiems diagnozą po infėkcinės amencijos (amentia asthenica). Del šito diagnozo pirmuose 2 atsitikimuose nė kiek neabejoju. Apie trečiąjį to negalima pasakyt su pilnu tikrumu: užsitęsusi daugiau kaip metams ligos eiga įtaria ją esant dementia praecox, kuri kai kada ilgai užsitęsia amentinio sindromo formoje. Kraepelin apskritai yra linkęs visus amencijos atsitikimus, kurie pasibaigė ne pasitaisymu, o perėjo į dementia secundaria, priskaityti prie dem. praecox; tuo jis susiaurino Meynert'o amencijos pradą (žr. Suchanov, I d. p. 110). Bet mūsų atsitikime būtų pergreitas tvirtinimas, kad šita, prasidėjusi po dizenterijos, amencija yra jau perėjusi į stadiją galutinos nepataisomos demencijos. Tą mėnesį, kurį ligonis pragyveno mūsų ligoninėje, galima buvo pastebėt jos stovio nors ir mažas, bet neneigiamas pagerėjimas. Ir, jeigu ne mirtis, gal būt, ir čionai būtumėme susilaukę pilnos dvasios restitucijos.

Atsitikimai, kada pasitaisoma amencija užsitraukia metams ir net ilgiau, yra žinomi. Tai toki amencijos lytis, kur ligos apsireiškimai nėra taip smarkūs, kaip paprastai, ir pastebiamas

dvasios vangumas ir nusilpimas lyg dementinio charakterio (amentia dementica). Šitai rūšiai, manau, reikia priskaityti ir mūsų trečias atsitikimas.

Sustosim dabar ties tomis mūsų atsitikimų ypatybėmis, kurios gali būti naudingos jų etiologijai išaiškinti. Bendras svarbiausias momentas — dizenterijos infekcija, arba, gal būt teisingiau, suiręs del persirgtos dizenterijos metabolizmas. Šitas momentas turėjo ypačiai pakenkti mūsų pacientų nervų sistemai del kaž kokio jos savitumo. Galima spėti, kad tas savitumas yra neuropatija, kuriai nurodymų turime iš pirmojo ir antrojo atsitikimo.

A. — nuo jaunų metų nepaprastai nervingas asmuo, o N. turi trumpo proto pusbrolį. Trečiajame atsitikime aiškaus nurodymo į neuropatiją nėra bet ligonio motinos žodžiams atsidėti negalima: senai negyvendama su vyru, ji galėjo nežinoti gerai jo giminių ; įtartina, kad K—aitė lig 30 m. pasiliko mergaite: gal čia būta kokių charakterio trūkumų? Visuose mūsų atsitikimuose konstatuojama išorės apsunkinantieji „provokuojantieji" momentai. Pas A. toks momentas — atvažiavimas po tuojau persirgtos dizenterijos tėviškėn atostogų ir surištos su tuo emocijos ir pavargimas. Pas N. — pirma po ligos kelionė bažnyčion ir vakaruška giminėse. Pas K—aitę — susinervavimas del brolio parduoto arklio. Įdomu, kad visuose atsitikimuose praeina maž daug vienuodas laikas (savaitė) nuo pasitaisymo po dizenterijos lig dvasios nesveikatos.

Pirmu du susirgimu (A. ir N.) tęsėsi vidutiniai mėnesį. Kitų stebėtų pas mus poinfekcinių psichozų (po influencos ir šiltinės), ilgumas buvo irgi maž daug toks pats. Apie trečiąjį susirgimą (K—aitė) tuo klausimu jau esu kalbėjęs aukščiau. Apie podizinterinio psichozo dažnumą jokių skaičių duoti negaliu. Bet iš to, kad ps. l—nėn už vis noriau gabenama neramūs ligoniai, kurie sunku laikyti namie, sprendžiu, kad dauguma poinfekcinių amencijų atsiduria pas mus, ir todel stebėtų pas mus podizinterinio psichozo atsitikimų skaičius yra artimas skaičiui visų buvusių šios rūšies atsitikimų per pernykščią epidėmiją. Iš to matome, jog podizenterinis psichozas — retenybė.

Mūsų atsitikimai duoda nurodymų profilaktikai: po persirgtos infekcijos reikalingas ilgas ir tikras poilsis, ramus gyvenimas ir vengimas visokių sujudinančių momentų; ypač tai liečia asmenis su neuropatine konstitucija. Psichozui jau ištikus, ligonis reikia patalpinti ps. l—nėn, kur galima rasti atsakanti priežiūra ir globa. Gydymas vien simptomatinis. Ligonis iš pradžių patariama laikyti atskirai, izoliacijoje, kur jis lengviau nusiramina (Siemerling, p. 195).

Iš Kauno Ligoninės Rentgeno skyriaus.

Rentgeno spindulių biologinis veikimas.

Dr. **Kalvaitytė**

(Tęsinys)

R-karcinomos atsitikimų yra buvę gana daug. Tikrų statistinių žinių negaliu paduoti, nes man pačiai neteko jų skaityti. Pavyzdžiui priminsiu tik O. Hesse's 1911 m. rinkinio žinias apie R-karcinomas. Tais metais, kaip matyt iš kalbamojo rinkinio, buvo tikrų R-karcinomų 54 atsitikimai. Susirgo 26 Rentgeno medicinos personalo asmenų—gydytojai asistentai-tės ir seserys. Gydomųjų pacientų susirgimų buvo keturi atsitikimai. Visi kiti atsitikimai lietė Rentgeno fabrikų ir krautuvių tarnautojus. 17 atsitikimuose liga prasidėjo iškarto daugelyje vietų, 14—pastebėti metastazai. Mirtingumas del R-karcinomos bendrai imant siekia 20%.

R-karcinoma sveikoj vietoj niekumet neprasideda; ji auga tik užkenktoj X.—spinduliais odoje; prasideda ar rečiuose nuo R-opų, ar išauga iš R-dermatitų. Auga visumet infiltratyviai. Dažnai turi žydinčių kopūstų išvaizdą.

R-karcinoma pasižymi dideliu skausmingumu. Skausmai panašūs į neuralginius skausmus. Skausmų priežastis tuo tarpu tikrai nežinoma. Büchler'is esąs radęs amputuotame del R-karcinomos piršte 2 mažas neuromas. Bet tuo vienu atsitikimu, be abėjo, negalima aiškinti visų atsitikimų skausmingumų. Gal ateity ir daugiau kas atras neuromų sąryšyje su R-karcinomomis, bet dabartės tat spėti sunku.

Gistologiškai R-karcinoma priklauso prie plokščiojo epitelijaus karcinomų.

Gydymas R-karcinomų gali būti tik operatyvinis. R-spinduliais gydyti R-karcinoma negalima. Del tų spindulių oda ir šiaip yra susirgusi; leidus jų daugiau, susirgimas galėtų tik plėstis.

Visi epiteliaus audiniai yra labai jautrūs X-spinduliams. Dideliu jautrumu jiems spinduliams pasižymi lyties gilės—inkstukai ir ovarium'ai. Švitinant inkstukus mažomis dozomis, kaip yra parodę daugybė tyrinėtojų (Albers-Schönberg, Buschke, Schmidt, Bergonié, Tribondeau ir daug kitų), labai nukenčia epithelium seminale. Spermiogonijai išnykšta visai. Spermiocitai, praespermidai ir sperdidai yra mažiau jautrūs; nuo tokių dozų, nuo kurių degeneruojasi spermiogonijai, jie, kad ir nukenčia, bet dar atsigauna, ir paskui iš jų gali dar išsivystyti spermatozoidai. Subrendę spermatozoidai nuo tokių dozų visai nenukenčia. Tarpiniai narveliai (Zwischezellen, межуточныя клѣтки) ne tik nenukenčia, bet, priešingai, pastebėta jų hyperplazia. Augdamos jos užpildo (iš išorės pusės) inkstukų kanaliukus ir tokiu būdu palaiko jų formą.

Bet tarpinių narvelių reikšmė tuo nesibaigia. Jos, kaip parodė Taudler ir Gross, yra išvidės sekrecijos organai, palaikantieji regemąsias lyties ypatybes. Minėtieji tyrinėtojai darė

mėginimų su stirnų patiniukais; vienus jie kastravo paprastu kruvinu būdu, kitų inkstukus švitino X-spinduliais. Pasirodė, kad kastruotieji paprastu būdu tuoj neteko ragų. Ragai paskui jiems išaugo, bet visai nepanašūs į pirmiau buvusius. Švitintieji X-spinduliais ragų neprarado: jų ragų mainimosi eiga pasiliko tokia pat, kaip normalių ožiukų. Švitintieji taipogi smarkiai mušėsi su kitais ožiukais, ko kastruotieji niekumet nedaro. Su patelėmis jie elgėsi taip, kaip ir nekastruotieji, tik patelės nebūdavo apvaisintos.

Galėjimu nekruvinai kastruoti X-spinduliais kai kurios šalys pasinaudojo žmonių kastravimui. Tokie kastravimai yra daromi Šiaurės Amerikos Jungtinėse Valstybėse ir Šveicarijoj pamišėliams, girtuokliams ir tam tikriems prasikaltėliams (Wetterer).

Sterilizacijai reikia nemažų X-spindulių dozų; tos dozos, sprendžiant iš inkstukų epitelijaus jautrumo X-spinduliams, galėtų rodos, būti ir daug mažesnės. Taip yra del to, kad leidžiant spindulius tik iš vienos pusės, tie spinduliai, del savo absorbavimo audiniais, antros inkstukų pusės ar nebepasiekia, ar pasiekia žymiai susilpnintomis dozomis. kurios nebegali užmušti spermiogonijų. Taigt būtinai reikia leisti X-spinduliai iš 2-jų pusių ir didesnėmis dozomis, negu tos, kurios yra reikalingos spermiogonijoms užmušti; tos dozos turi būti tokios didelės, kad ir susilpnintos absorbcijos galėtų inkstukų gilumoje užmušti spermiogonijus.

Jeigu nors kiek spermiogonijų atsigauna, tai jie proliferuojasi, ir tokiu būdu epithelium seminale vėl regeneruojasi. Po daugelio R-kastracijų—norėtų ar nenorėtų—yra pastebėtas inkstukų epitelijaus atsigavimas. Regeneracija tęsiasi apie 6 savaites. Einant inkstukų epitelijaus regeneracijai, tarpiniai narveliai pamažu mažėja, kol vieni ir antri pasiekia normų.

Galėjimas inkstukų epitelijaus regeneruotis turi nemažos reikšmės nenorėtos R-sterilizacijos atsitikimuose (pav., sterelizacija žmonių, dirbančių su X-spinduliais).

Ovarium'ai nemažiau yra jautrūs X-spinduliams, kaip inkstukai. Ypatingu jautrumu pasižymi bebrėstą ar subrendę Graafo folikulai. Primordialiai folikulai yra mažiau jautrūs, ir po tokių dozų, nuo kokių degeneruojasi Graafo folikulai, jie atsigauna. Corpora lutea nuo mažų dozų nenukenčia. Jeigu geltonieji kūneliai yra pasilikę, tai po švitinimo gimda sesiatrofuoja; jiems nuo švitinimo išnykus, įvyksta gimdos ir tubae Falloppie atrofija. Geltonieji kūneliai yra gana jautrūs jiems užmušti reikia ne daug didesnių dozų, kaip ir primordialiams folikulams (Neumann, Reiferscheid, Bergonié, Tribondeau ir d. kitų).

Vieni jautriausių X-spinduliams audinių yra kraują gaminantieji organai—blužnis, limfos gilės ir kaulų smagenys. Heineke, tyrinėjimais, kuriuos jis yra daręs su jūros kiaulikėmis, prasideda žymi blužnies reakcija jau valandai po švitinimo praėjus. Leikocitų branduoliai blužnies folikulų viduje pradeda de-

generuotis. Po 4—6 valandų branduolių degeneracija pasiekia aukščiausio laipsnio. Prasideda žymus sugriuvusių narvelių liekanų fagocitozas. Po 12—24 val. neberandama nei fagocitų, nei sugriuvusių narvelių liekanų. Folikulai yra beveik ištuštėję (mažai bėra juose narvelių). Po stiprių švitinimų folikulai gali visai ištuštėti ir pragaišti. Visa b lužnies pulpa rosta stipriai pigmentuota.

Nemažiau, kaip blužnis, yra jautrios X-spinduliams limfos gilės. Jų reakcija laiko atžvilgiu eina taip pat, kaip ir blužnies reakcija.

Leidus mažas X-spindulių dozas, ir blužnies folikulai, ir limfos gilės vėl atsigauna.

Kaulų smagenų reakcija į X-spindulius yra pastebėta 3 valandoms po švitinimo praėjus. Nesant kaulų smagenyse atskirų folikulų, reakcija analizuojama atskirų narvelių degeneracija. Pirmiausiai. kaip yra pastebėjęs Heineke, nukenčia limfocitai, po jų negrudėtieji mononuklearai, toliau eozinafilai, ir riebieji narveliai, paskui neutrofilai, mielocitai ir pagaliau polinuklearai.

Degenaracija prasideda narvelių branduoliuose. Branduoliams pradėjus tirpti prasideda fogocitozas, kurs tęsiasi keletą dienų. 18 — 20 valandų po švitinimo praėjus, yra pastebėtas kaulų smagenyse žymus jų narvelių skaičiaus sumažėjimas. Tas sumažėjimas tęsiasi iki 5 — 6 dienai, kada jis paprastai pasiekia aukščiausio laipsnio. Maž daug nuo to paties laiko prasideda ir kaulų smagenų narvelių regeneracija, kuri eina priešingoj degeneracijai tvarkoj. Prasidėjus narvelių regeneracijai, prasideda ir forminių elementų skaičiaus didėjimas kraujuje.

Kraujo sudėtis po švitinimo, kaip pirmiau yra pastebėjęs Aubertin ir Beaujard, o paskui patvirtino daugybė kitų tyrinėtojų, yra sekanti. Tuoj po stipraus švitinimo kraujuje pastebiamas greitas, bet stipriai išreikštas leikocitozas. Ypač žymiai padidėja polinuklearų ir neutrofilų skičius. 2 valandoms po švitinimo praėjus, skaičius baltųjų kraujo skritulėlių darosi 2—4 kartus didesnis, kaip normoj. Minėtieji autoriai, o taip pat Heineke, Reuss, Sluka, Benjamin, yra radę jų tuo laiku viename kubiniame m. m, nuo 9000 ligi 25000.

Polinuklearų, rodėsi lyg mažiau normos. Praėjus kelioms valandoms, limfocitų skaičius pradeda greit mažėti. Trečią dieną mažėjimas pasiekia aukščiausio laipsnio, paskui palengva vėl pradeda augti. Ypač daug atsiranda didelių baltų kraujo skritulėlių. Labai sunku atskirti prie kokios kategorijos tie skritulėliai priklauso: prie leikocitų, ar prie mononuklearų. 4 dienoms po švitinimo praėjus, tų didelių skritulėlių rasta lig 34%. Po 6—7 dienų visą kraujo sudėties nenormingumą sudaro minėtieji didieji narveliai, bet ir jų skaičius esti žymiai sumažėjęs.

Raudonieji kraujo skritulėliai, pagaliau jų pirmtakūnai normo ir megaloblastai, į vidutines X-spindulių dozas nereaguoja. Jų, degeneracijai reikia daug didesnių dozų, kokios yra leidžiamos lig odos eritemai įvyksiant.

Kadangi kraujuje randama daugybė degeneruotų leikocitų, tai kai kurie autoriai (Helber, Linser) buvo pradėję tvirtinti, kad nuo švitinimo X-spinduliais kraujuje atsiranda leikotoksinų, kurie vieni tęsa leikocitų degeneracijos priežastimi. Įleidus švitintųjų gyvuliukų serumą sveikiems, paminėtiems autoriams esą pasisekę gauti leikocitų degeneraciją, panašią į švitintųjų. Kiti autoriai gavo neigiamus rezultatus (Heineke, Klieneberger, Zoepritz). Pagaliau, kaip teisingai pastebi Heineke, jeigu degeneracija įvyktų tik del kraujuje cirkuliuojančių toksinų, tai folikulai ir kaulų smagenys būtų visur lygiai degeruoti; tuo tarpu toji degeneracija įvyksta tik švitintoje vietoje.

Bet švitinant ir tokias kūno dalis, kuriose visai nėra kraują gaminančių organų, yra pastebėtos kraujuje panašios permainos, kaip ir švitinant kraują gaminančius organus, su tuo tik skirtumu, kad tuose organuose permainų nepastebėta. (Benjamin, Reuss, Sluka ir Schwarz švitino trusiuko ausį ir gavo kraujuje tokias jau permainas, kaip ir nuo švitinimo kraują gaminančiųjų organų. Tik dozos buvo leistos žymiai didesnės). Kraujo nenormingumai tokiais atvejais išsilygina per 24 val.

Taigi kraujuje nuo švitinimo bet kokios kūno dalies X-spinduliais atsiranda toksinų. (Bendrąja nuomone. yra tai cholinas, pasidaręs iš narvelių lecitino). Bet švitinant kraują gaminančius organus, degeneracija baltųjų kraujo skritulėlių įvyksta švitintojoj vietoj del tiesioginių X-spindulių veikimo ir kraujuje nuo atsiradusių ten švitinimo laiku toksinų. Švitinus tokią organizmo dalį, kurioj nėra kraują gaminančių organų, kraujo sudėties anomalijos lengvai ir greitai išsilygina — tęsiasi tik 24 val. Švitinus kraują gaminančiuosius organus, tas išsilyginimas įvyksta sunkiau ir tęsiasi daug ilgiau — 7 — 10 dienų.

In vitro, ir labai dideles dozas X-spindulių leidus, lig šiol jokių permainų kraujuje negauta.

Del tokio didelio kraujo jautrumo X-spinduliams, įvyksta, be abėjo, jame permainų ir po trumpų švitinimų. Tų permainų esama ypač didelių gydant visokio tipo kraują gaminančių organų susirgimus. Bet ir mažos dozos stipriai veikia kraują, ir todel kraujas žmonių, turinčių nuolatinio reikalo su X-spinduliais, retai teesti normingas. Tų žmonių kraujuje baltųjų skritulėlių skaičius yrakuone visumet mažesnis, kaip normoj (Jagič, Schwarz, Siebenrock). Kiti autoriai, tiesa, yra matę ką kita. Be abėjo kraujo permainos priklauso nuo spindulių kiekybės, kurią turintieji reikalo su X-spinduliais asmenys yra gavę, ir nuo pasikartojimų dažnumo. Kad išvengus tokio pasikartojančio X-spindulių veikimo, yra vartojami dabar visokie apsisaugojimo prietaisai: švininis skardas, švininė guma ir stiklai. Pacientai taip pat yra apdengiami nepraleidžiančiomis X-spindulius medžiagomis; paliekama neuždengta tik švitinamoji vieta.

Švitinant X-spinduliais gilėtuosius organus — thymus'a thyreoidea, hypophys'a, prostatą, kepenas ir t. t. — įvyksta žy-

mių tų organų permainų. Thymus nuo X-spindulių (nuo ne didelių dozų) atrofuojasi. Švitinant padidintą thyreoidea, jos ir Bazedo ligos stmptomai mažėja. Švitinant sveiką tyriamųjų gyvuliukų thyreoideą rasta visų hyperthyreoidizmo žymių, kaip po pilnos to organo ekstirpacijos.

Prostatos ipertrofija, švitinama X-spinduliais, mažėja. Tas sumažėjimas, kaip porodė gistologiniai tyrinėjimai (Freund, Saks), priklauso nuo prostatos epitelijaus degeneracijos ir išnykimo.

Suaugusių žmonių ir gyvulių kepenos nėra jautrios X-spinduliams. Jaunų gyvuliukų kepenos yra žymiai jautresnės, nekaip suaugusių. Gavusios X-spindulių, jos pasižymi kepenų narvelių ir tulžies kelių epitelijaus degeneracija. Labai jautrios yra diabetikų kepenos (Ménétriec, Tauraine, Mallet).

Inkstų epitelijus mažai tėra jautrus; jo degeneracijai gauti reikia labai dideles X-spindulių dozos leisti.

Švitinant glaudulae suprarenales, kraujo spaudimas žymiai puola.

Augančių ir neščių krūtys yra X-spinduliams labai jautrios pastebėta jau išsivysčiusių prie gravidilas krūčių regresija ir atrofija.

Centralinę ir, apskritai, nervų sistemą X-spinduliai veikia silpnai. Nuo paprastų terapinių dozų, kurios yra leidžiamos darant galvos epileciją, pagaliau vienu dienų ir su stiprios penetracijos spinduliais lig šiol nepastebėta jokių nervinių simptomų. Tyrinėjimai su gyvuliais parodė, kad leidžiant terapines dozas jokių histologinių permainų nei smagenų narveliuose, nei jų kraujo induose neįvyksta. Histologiniai (patologiniai) radiniai ir nerviniai simptomai yra gaunami tik po didelių dozų, žymiai perviršijančių terapines. Tiesa, galvos kiaušo kaulai absorbuoja žymią spinduių dalį; leidus ir dideles dozas, darant epiliacijas, į smagenis mažos bepatenka. Bet Sicard ir Bauer yra švitinę tyriamiesiems gyvuliams plikus smagenis. Jie pirmiau padarė galvos kaulų trepanaciją, o paskui švitino, bet ir čia jokių permainų neįvyko. Kiti autoriai, Beaujard ir Lhermitte, švitindami tokiu būdu prirengtus gyvuliukus,gavo smagenų narvelių degeneraiują, bet jie leido dozas žymiai perviršijančias terapines.

Akcių conjuctiva sclera ir cornea yra gana jautrios X-spinduliams. Krištoliukas mažiau yra jautrus. Juo senesnis švitinamasis individumas, juo mažiau jo krištoliuką veikia X-spinduliai. Retiną X-spinduliai veikia visai silpnai, bet leidus dideles dozas galima gauti ablatio retinae del serinės infiltracijos chorioideos (Birsch Hirschfeld, Amman).

Raumenis, grimzlius ir kaulus X-spinduliai veikia visai silpnai.

Švitinant augančius organizmus pastebėtas švitintosios dalies augimo sumažėjimas. Perthes švitino savaitės viščiukus — vienam sparną, antram koją. Švitintieji sparnas ir koja užaugo žymiai mažesni kaip ne švitintieji pagaliau švitintajame sparne

plunksnos išaugo mažesnės, kaip sveikajame. Kruckenbergas švitino du jaunu šuniuku — vienam sturplį antram galvą, šuniukams augant švitintosios vietos labai silpnai teaugo. Vienas iš jų pasiliko su siauru sturpliu, antras su maža galva.

Kai del žmonių, tai, Holzknechto nuomone, kaulų atrofijos reikią bijoti tik švitinant vaikus ligi vienų metų amžiaus. Toliau tokiai atrofijai gauti reikią tokių dozų, kokiomis galima nudeginti odą.

Perthes yra dar pastebėjęs, kad jauni audiniai — epitelijus ir granulecijos esant odos defektams — gavę X-spindulių, auga blogiau. Jeigu iš dviejų lygių gretimų žaizdų vieną švitinti, o antrą ne, tai švitintosios užgijimas tęsiasi ilgiau, kaip nešvitintosios. Viskas, be abėjo, pareina nuo dozos didumo. Matėme, kad lygios dozos vienus narvelius užmuša, kitus stimuliuoja (inkstukų epitelijus ir tarpiniai narveliai). Jauni audiniai, kaip matyti iš čia aprašytų tyrinėjimų, yra žymiai jautresni nekaip suaugę, bet leidus labai mažas dozas reikia manyti, kad galima ir juos stimuliuojančiai paveikti.

Graviditas, kaip parodė Perthes ir kiti, gali nuo X-spindulių labai nukentėti. Kuone visumet yra gauti abortai ar išsivystymo nenormalumai. Graviditas, švitinama pradžioje, gali užsitęsti del silpnesnio embriono-augimo. Panašūs rezultatai yra ir švitinimo antros graviditas pusės.

Kai del žmonių, tai gaviniai yra labai nevienodi. Vieni autoriai (Krause, Schmidt), švitindami terapinėmis dozomis neščių moterų pilvo sritį, negavę nei abortų, nei kitų nenormingumų, kiti (Trillmich) priešingai — nuo terapinių dozų visumet gauną abortus. Bet šiaip ar taip, geriausiai kaip pataria Reiferscheid neščių moterų nešvitinti, kad kartais neatsitiktų nemalonumų.

Yra mėginta švitinti mikroorganizmus ir augalų sėklas.

Mikroorganizmai, ypač bakterijos, pasirodė labai mažai jautrūs X-spinduliams. Jų užmušimui reikia dozų 10 — 12 kartų didesnių, kaip tos, kurių reikia odos eritemai gauti (Wetterer).

Švitinę sudaigintas pupas, Gottwald ir Schwarz labai mažomis dozomis ($^1/_{120}$ dozos dalis, kurios reikia odos eritemai gauti) gavo tų augalų greitesnį augimą, kaip kontrolinių. Tas augimo greitumas buvo dar antroj generacijoj.

Wetterer švitino saulėgrąžų sėklas dozomis, lygiomis toms, kurių reikia odos eritemai gauti, ir žymiai didesnėmis. Sėklos, kurios buvo gavusios vieną odos eritemos vienetą, augdamos niekuo nesiskyre nuo kontrolinių. Gavusios 2 o. e. v. augo lengviau, nekaip kontrolinės, bet išaugo joms lygios; po 4 o. e. v. pasidarė visai mažos; po 8 visai nebeišdygo.

Suglaudus krūvon visus faktinius gavinius, galima pasakyti: 1) Kad X-spinduliai veikia visus narvelius, tik nevienodai: vienus labai stipriai (kraujo gaminamieji organai), kitus silpniau (epitelijus), kitus visai silpnai (kaulai). Atskirų audimų veikimo matyti iš pridedamos čia tabelės, sustatytos pagal Wetter'ą.

Schematinis paveikslas normalinių audinių jautrumo prie Rentgeno spindulių.

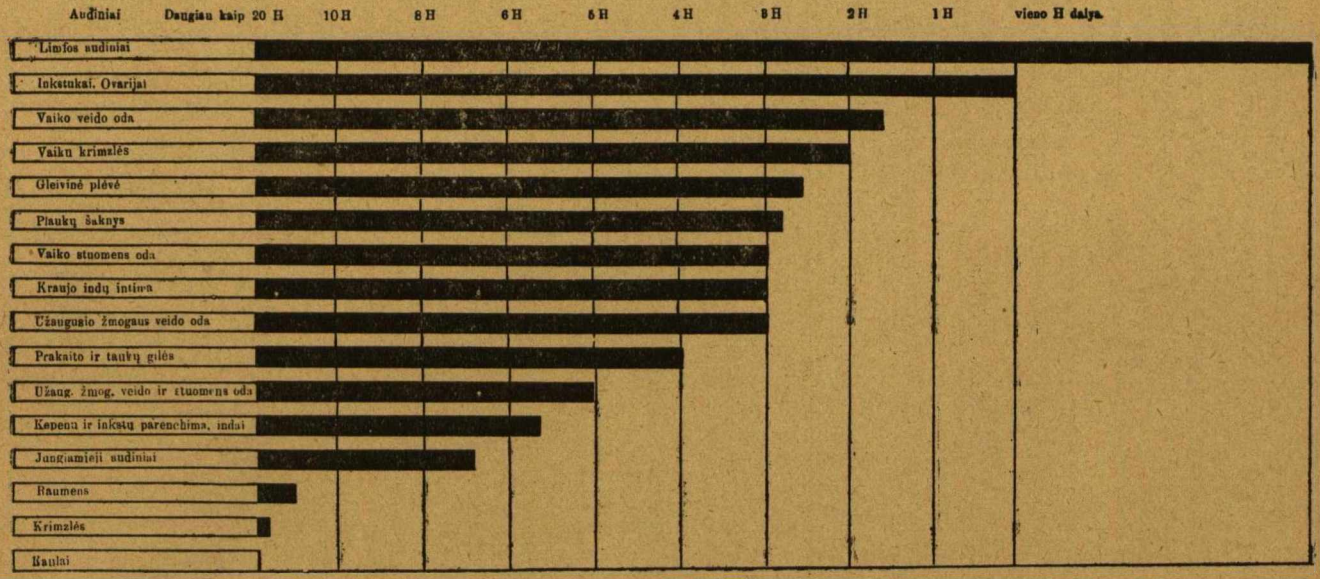

2) Narvelių susirgimas del X spindulių tęsiasi ilgai; delto ir leidžiant mažas, bet dažnas dozas galima gauti audinių reakciją, kaipo sumacijos pasekmę (rentgenologų R-dermatitas).

3) Labai mažose dozose X-spinduliai veikia stimuliuojančiai (tarpiniai inkstukų narveliai; rentgenologų ipertrofinis R-dermatitas; mėginimai su pupomis).

4) Leidus didesnias dozas, narveliai suserga, bet galimas ir restitutio ad integrum. Po didelių dozų narveliai nebeatsigauna.

5) X. spinduliai veikia narvelių branduolį ir protoplazmą (Scholtzo ir Heineke gavyniai su R-dermatitais ir švitinant kraujo gaminamuosius organus).

Manoma, kad X-spinduliai pirmiau veikia branduolį, būtent chromatina. Hertwig'as yra parodęs, kad švitintieji spermatozoidai ar kiaušiniukai nesidegeneruoja; galinti įvykti ir jų kopulecija su priešingos lyties lytiniais narveliais, tik jų dalinimasis ir embriopų augimas įvyksta del dalinimosi chromatino, negavusiojo X-spindulių, narvelio. (Leidus dideles dozas, kaip aukščiau buvo minėta galima gauti ir spermatozoidų degeneraciją).

Del ko X-spinduliai veikia nelygiai atskirus audinius ir vienodų andinių tipo narvelius, fizinėmis X-spindulių ypatybėmis negalima išaiškinti. Audiniai, kurie labiau absorbuoja X-spindulius, turėtų būti labiau jautrūs, negu tie, kurie mažiau juos absorbuoja. Absorbuoja juos iš visų audinių daugiausia kaulai, kaipo matėrija, susidedanti iš didesnio svorio atomų, sulyginus su kitais audiniais (Rentgeno spinduliai yra juo labiau įvairių medžiagų absorbuojami, juo sunkesni yra atomai, kurie sudaro tas medžiagas). Jautrumas R-spinduliams glūdi pačių narvelių biologinėse ypatybėse. Yra pastebėta, kad įvairūs narveliai juo yra R-spinduliams jautresni, juo didesnė jų reprodukcinė jėga, juo ilgesnė jų kariokinėtinio gaminimosi eiga (deveniz karyokinetijine) ir juo labiau jie yra morfologiniai ir funkcionaliniai diferencijuoti (Bergonie ir Tribondeau). Prisiminę aukščiau aprašytus gavinius, faktinius rasime daug pavyzdžių, patvirtinančių paminėtas čia taisykles. Taip jaunų individuumų, audiniai, kuomet narvelių reprodukcija yra stipresnė, yra X. spinduliams jautresni, negu tokie pat subrendusių audiniai. Kaulai su labai silpna narvelių reprodukcija yra labai mažai jautrūs; epitelijus yra daug jautresnis. Del kariokinetinio gaminimosi eigos ilgumo manoma, kad juo ilgiau yra bet kokiuose audiniuose pastebiamas kariokinetinis narvelių dalinimasis, juo ilgiau pasilieka jų reprodukcinė jėga ir tuo pačiu X-spinduliams jautrumas.

Aiškus pavyzdys nevienodo jautrumo X-spinduliams nevienodai diferencijuotų narvelių yra epithelium seminale ir spermatozoidai. Mažiau diferencijuoti formos i funkcijos atžvilgiu spermiogonijai yra labai jautrus, o pilnai diferencijuoti spermatozoidai pasižymi visai mažu jautrumu.

Bet tai yra tik faktinė dalyko pusė. Priežastinė ligi šiol dar tebėr neišaiškinta. Mėginama aiškinti cheminiu ir elektro dinami-

niu būdu. Pirmuoju atvėju X-spinduliais aktyvuojami ypatingi fermentai, kurie paskui veikia branduolį ir protoplazmą. Tai yra tuo tarpu tiktai ipoteza; niekas dar tų fermentų nėra gavęs. Daugelis tyrinėtojų yra pastebėję, kad po švitinimo X-spinduliais kraujuje atsiranda cholino. Kaikurie autoriai, įleide cholino žiurkėms po oda, esą gavę padarinių, labai panašių į R-dermatitus. Bendrai yra pastebėta, kad cholinas labiau veikia narvelius jautrius X-spinduliams, ne kaip nejautrius. Buvo meginta net piktuosius navikus (karcinomas) gydyti Encytoliu [1]) (cpolin. boric.). Kaip tvirtina Heidelbergo karcinomų institutas, esa galima gauti gana gerų rezultatų. Navikai išnyksta taip pat, kaip švitinus juos X-spinduliais. Kitur vienok negauta panušių rezultatų ir nepastebėta jokio specifingumo gydant cholino karcinomas ir kitus navikus. Mauthner mano, kad nykimas karcinomos nuo cholino yra pasekmė baltymų tirpimo choline, o ne kokio specifingo jo į piktųjų apaugų veikimo.

Ar šiaip ar taip cholino atsiranda iš esančio organizme lecitino bešvitinant X-spinduliais. Lecitinas yra labai sunkiai in vitro X-spinduliais įveikiamas. Organizme jo atsiranda greičiausiai del narvelių degeneracijos (Wetterer).

Elektro dinaminė teorija X-spinduliai veikia sudarančius narvelius atomus — ionus. Jei tuos atomus ar kitoniškai elektrizuoja ar sugrupuoja kitaip, kaip kad jie paprastai yra sugrupuoti. Del tos priežasties narveliai suserga.

Bendrai kalbant, kaip jau minėjau, priežastinė X-spindulių audinių veikimo pusė tebėra dar neišaiškinta. Toj srityj ir, apskritai, rentgenologijoj yra dar plati darbo dirva, laukianti pasišventusių darbininkų.

Medicina Amerikoje.

Dr. J. Jonikaitis (Kaune).

Šias eilutes rašau ne vien tam, kad atitaisyčiau vienpusiškai ir klaidingai nusistačiusią nuomonę apie Amerikos gydytojų kvalifikaciją, bet ir tam, kad iškelčiau aikštėn sektinų ir mūsų besitveriančiai medicinos mokyklai dalykų.

Negyvenusiam Amerikoj, o ypačiai jos nemačiusiam sunku suprasti to krašto civilizacijos ypatybes. O vienok, atsižvelgiant į Lietuvos ryšius su Amerika artimesnis to krašto pažinimas yra būtinai reikalingas ne tik palitikams, bet ir kitų profesijų žmonėms. Amerikos (čia kalbu apie jungtines Valstybes) kūltura, be abėjonės, yra išaugusi trumpesniu laiku, negu Roma, ir tas faktas

[1]) Įleidus po oda, gaunama panaši reakcija, kaip ir cholinas, tik yra mažiau kenksmingas už pastarąjį, nes ne taip greit duoda organizme neurimą.

galėtų kalbėti prieš jos tobūlumą. Bet nereikia užmiršti, kad Amerikos auginimu yra užšiėmęs kuo ne visas pasaulis. Josios mozaiškoje kūryboje yra pusižymėję lygiai Anglų, kaip ir Prancūzų, Vokiečių, Olandų ir kitų tautų genijai. Nors toje kūryboje gali būt ir trūkumų, vienas kitas dalykas ne savo vietoje, vis delto niekas negali ją sakyti stokuojant gyvumo, įvairumo ir įdomumo.

Tiek politikos, religijos ir pramonės sferose, tiek ir medicinos pletotėje laisvės principas buvo ir tebėra aukštai gerbiamas Amerikoj.

Tas leido išdygti ir konkuruoti kelių tipų medicinos mokykloms: alopatų, homeopatų, osteopatų ir eklektikų. Ir vienos ir kitos, žinoma, turėjo laikytis tam tikrų įstatymų ribų. Dar iki šių laikų ten yra keletas homeopatų bei osteopatų (netikinčių į vaistų vartojimą, žinoma, išėmus specifikus) mokyklų, ypačiai pietų valstybėse. Alopatų mokyklos lygiai savo racionalumu, kaip ir programų aukštumu užsikariavo didesnės užuojautos liaudies tarpe, ir todel jos yra laikomos „regulerėmis" mokyklomis.

Sako, kad iki 1776m. Amerikoje medicinos mokyklos buvusios labai panašios į Anglų ir Prancūzų mokyklas, kurių profesoriai ir auklėtiniai dirbo mokytojo darbą Amerikoj. Aštuonerių metų karas įnešė nemaža suirutės ir Amerikos mokyklų gyveniman. Naujo politinio gyvenimo kūrimas nutraukė inteligentijos domę nuo mokslo. Medicinos mokykla, pasiliuosavusi nuo kontrolės, pasirinko sau mažiausios rezistencijos taką: pradėjo trumpinti programą ir leido į pasaulį netinkamai priruoštus gydytojus. Atsirado mokyklų, kurios per metus ar dvejus duodavo gydytojo teises. Tokią situaciją kuopuikiausiai sunaudojo Europos gydytojai, kurie čia rasdavosi gana šiltų vietų lygiai praktikoje, kaip ir mokyklose. Kiekvienam, kas turėjo Europos diplomą, buvo leidžiama praktikuoti. Sako, kad tūlas yra gavęs teisės praktikuoti ir su svetimais ar su fiktyviais diplomais. Susidarius tokioms aplinkybėms, netrūkus apsireiškė diplomuotų šarlatanų (kvakų) iperprodukcija; tais šarlatanais daugiausia buvo tamsioji emigrantų dalis.

Pagaliau šarlatanizmas pradėjo aiškiai kristi visiems į akį. Ne tik liaudies gerovė, bet ir amerikiečių ambicija jautėsi tiek užgauta, kad 1835 m. iniciatyva Medical College of Georgia buvo mėginta sukviesti visų Amerikos medicinas mokyklų atsovus į Pennsylvanijos universitetą, prie kurio buvo seniausias medicinos skyrius. Kvietimo tikslu buvo aptarti priemones pakėlimui medicinos kurso visoj Amerikoj. Nors tas suvažiavimas neįstengė nustatyti programos reformos, tačiau aiškiai pabrėžė josios būtiną reikalingumą ir tuo padrąsino pačių reformatorių žingsnius.

Kai 1846 m. Nau—Yorko valdžios medicinos draugija sušaukė gydytojų konvenciją, tai jojė dalyvavęs gausus delegatų skaičius įkūrė American Medical Association su tikslu kelti ir kontroliuoti medicinos mokslą Amerikoj. Šita gydytojų organizacija skubiai augo skaičiumi ir galybe. Del jos kontrolės pasidarė ne-

ramu lygiai įvairiems šarlatanams, kaip ir apsileidusioms mokykloms. Žymiausiais tų laikų medicinos kėlikais pasirodė A. Eve, J. Moultrie, N. Davis ir Bigelow.

Nuo 1871 m. jau prasidėjo naujas medicinos mokslo tarpas jungtinėse Valstybėse. Nors ir nevienodai, bet jau visur buvo daugiau reikalaujama iš stojančių į medicinos mokyklas. Pačių Valstybių legislatūros taipojau pakilo iš miego, ir prasidėjo smilkinimas šarlatanų nelegalės praktikos.

Dėl privatinės iniciatyvos, o už vis labiau del darbuotės American Medical Association, pastarais laikais Amerikos medicinos mokykloms, regis, pavyko ne tik susilyginti su Europos mokykloms bet kaikurias jų ir pralenkti. Kad taip iš tikrųjų yra, galima įsitikinti kad ir iš to, kas dabar reikalaujama išeiti, visiškai Amerikos gydytojų kvalifikacijai.

Amerikos paauguoliai pradeda savo lavinimąsį v. „kinder-garden'e" nuo 4—tų iki 6—tų metų. Tų „kinder-garden'ų" lankymas, berods, nėra priverstinas. Nuo 6—tų iki 14-tų metų prasideda priverstinas lankymas aštuonių laipsnių arba klasių grammar school. Gabesnieji mokiniai gali užbaigti grammar school ir per septynerius metus, bet kitiems nepavyksta užbaigti ir per aštuonerius. Geriau baigusiems grammar school leidžiama lankyti High school, kurios kursas tęsiasi keturis metus.

Pirmiau dauguma medicinos mokyklų tenkinosi baigimu high school'ės. Šiandien jau, tur būt, nebėr nė vienos mokyklos, kuri būtų apsirubežiavus tokia priešmedikaline kvalifikacija. Ateiviui buvo leidžiama laikyti brandos egzaminai prie valstybės komisijų. (Board of examiners). Pristačiusiam atsakančius užsienių kredencialus reikėdavo laikyti papildomieji egzaminai iš anglų kalbos ir literatūros, o taipojau iš Jungtinių Valstybių administracijos tvarkymo (civics).

Dabar dauguma medicinos mokyklų prieš į jas pastojant reikalauja dviejų metų studijavimo biologijos, fizikos ir chemijos prie universiteto. Yra keletas mokyklų, kurios reikalauja keturių metų studijavimo gamtos mokslo prieš pastojimą tikruoju studentų į medicinos skyrių.

Pačios medicinos kursas tęsiasi ketverius metus, apimančius aštuonis obligatorinius semestrus ir tris fakultatyvinius, jeigu pastarieji yra skaitomi vasaros laiku. Curriculum einamas maž daug sekančioj tvarkoj.

Anatomija pradedama pirmais metais (osteologija, angiologija sindesmologija, myologija), antrais metais užbaigiama nervų sistema. Anatomizavimas lavono eina greta su teorija. Preparatų vaizdai kopijuojami. Nervų anatomija studijuojama disekcijos keliu ir su mikroskopo pagalba.

Einant osteologiją tenka studijuoti ne tik pačius kaulus, bet ir modeliuoti juos iš tam tikros tešlos, kas padidina studijuojančio įdomumą ir gelbsti dalyko pasisavinimui. Ketvirtais metais ban-

doma pakartoti bent svarbiausias anatomijos šakas (chirurginę anatomiją) ekstrakurikulinėmis lekcijomis.

Histologija įvairių audinių ir organų baigiama pirmais metais.

Fiziologija pradedama pirmais metais ir baigiama antraisiais metais. Darbai atliekami auditorijoj ir laboratorijoj.

Chemija, neorganiškoji ir organiškoji, einama pirmais metais, o fiziologinė antrais arba trečiais. Teorijos dalykai einami auditorijoj prelekcijomis ir demonstracijomis, praktiškoji, į kurią daugiausiai domės kreipiama, laboratorijoj. Eksperimentų eiga ir rezultatai turi būti užrašomi ir įteikiami profesoriui.

Materia medica (farmakognozija ir farmakologija) pradedama pirmais ir baigiama antrais metais. Farmacija einama auditorijoj ir laboratorijoj trečiais metais.

Receptūra einama trečiais metais.

Embryologija auditorijoj ir laboratorijoj išeinama antrais metais.

Patologija einama antrais ir trečiais metais, mikroskopinė antrais metais, o makroskopinė trečiais ligoninės prozektorijoj (morgue).

Bakteriologija einama antrais metais.

Hematologija, parazitologija ir serologija—trečiais metais.

Geresniam įsidėmėjimui patologijos, bakteriologijos ir hematologijos vaizdų dažnai esti vartojamas ekranas ir paties studento mikroskopinių piešinių kopijavimas.

Medicina (ligų etiologija patologinės datos, simptomatologija, diagnozas, prognozas ir gydymas) pradedama trečiais metais ir tęsiasi iki galo. Ji einama auditorijoj, klinikose ir ligoninėj.

Neuropatologija taipogi pradedama trečiais metais ir baigiama ketvirtais lygiai auditorijoj, kaip ir klinikoj ir ligoninėse.

Dermatologija ir Veneros ligos pradedamos trečiais metais ir užbaigiamos ketvirtais auditorijoj, klinikoj ir ligoninėj.

Elektroterapija ir rentgenologija pradedama ir baigiama trečiais metais.

Psichiatrija pradedama ir baigiama trečiais metais, dietetika einama ketvirtais metais.

Chirurgija, gynekologija, oftalmologija, laringologija, ofologija ir rhinologija pradedami trečiais metais ir tęsiasi iki galo medicinos kurso.

Šitos šakos einamos auditorijoj, klinikose, ligoninėse ir laboratorijoj.

Pediatrija pradedama trečiais ir baigiama ketvirtais metais.

Daug domės kreipiama ir į humanizuoto pieno gaminimą.

Fizikalė diagnostika pereinama trečiais metais.

Akušerija pradedama trečiais metais ir baigiama ketvirtais. Praktiškoji šito dalyko pusė einama naudojantis obstetriniu (akušeriniu) modeliu lygiai ligoninėse kaip ir ligonių namuose.

Prieš baigdamas mokyklą studentas turi būti savo rankomis priėmęs mažiausiai šešius kūdykius. To reikalaujama Chicagoj.

Higiena einama trečiais ar ketvirtais metais.

Medicinos jurisprudencija ketvirtais metais.

Dentisterija, kaipo tokia, į kurikulą, rodos, niekur neįeina. Mat, Amerikoj dentistų specialistų niekur netrūksta.

Amerikoj yra didelėj madoj egzaminai. Nerinktiems valdžios tarnautojams reikia kartas nuo karto laikyti egzaminai savo srityje; tik išlaikęs tokį egzaminą gali gauti promociją. Del tos priežasties ir medikai neturi ramumo. Tai mėnesiniai, tai semestriniai, tai valstybės egzaminai stovėte stovi prieš jų akis. Gauti kreditui už semestrą, reikalaujama: be egzaminų, 80% lankymosi (atlendance) į lekcijas, quizu (seminarijų) ir klinikose. Su aštuntojo semestro egzaminais yra sujungti išleidžiamieji egzaminai iš svarbesniųjų šakų. Egzaminai laikomi raštu, konversacijos arba demonstracijos keliu. Raštu laiko egzaminus iš akademinių dalykų; o iš techniškų laboratorijose konversavimo arba demonstravimo būdu. Amerikos egzaminavimo sistema tuo, rodos, yra gera, kad aklai laimei, simpatijai arba antipatijai duoda kuomažiausiai vietos; delto yra progos visiems lygiai parodyti savo mokėjimą įvairių dalykų. Kandidatai, pasodinti tolokai nuo vienas antro gauna lapelius su išspausdintais klausimais. Paprastai duodama dešimts klausimų, reikalaujančių ne vien stačių atsakymų, bet ir aprašymų arba samprotavimų. Laiko duodama nuo dviejų iki trijų valandų. Už visai gerą atsakymą skaitoma 10, taigi kolektyvis optimalis pažymys, yra 100. Pažymys žemesnis 70, reiškia ar visišką suklupimą (failure) ar kondiciją (teisę laikyti egzaminus antrą kartą. Po gerai išlaikytų paskutinių egzaminų tūlos mokyklos tuojau duoda išlaikiusiam diplomą su laipsniu M. D. (Medicinos Daktaras), [1]) o kitos tą malonę padaro tiktai po užbaigimo praktikos ligoninėje. Tas daroma, kad užkirtus kelią norintiems pradėti praktiką tose valstybėse, kur ligoninės praktika dar nėra būtinai reikalaujama.

Užbaigus medicinos kursą, paprastai reikia stoti į bendrą ligoninę vieniems, pusantriems ar dviems metams žiūrint kokia ligoninės programa. Tokiai situacijai esant, pastojimas į ligoninę būna gana apsunkitas, ypačiai didesniuose miestuose. Čia reikalaujama laikyti konkursinis egzaminas. Neišlaikiusiam konkurso belieka važiuoti į provinciją, kur pastoti į ligoninę yra kur kas lengviau. Pastojus ligoninėn, praktikantas gauna kambarį, valgį, skalbimą, bet atlyginimo už darbavimasį negauna.

Užbaigusiems ligoninės praktiką (interuship) leidžiama laikyti valstybinį egzaminą kurioj nors valstybėj prie valdžios paskirtos komisijos, įmokėjus nuo 20 iki 50 dolerių. Egzaminai laikomi iš anatomijos, fiziologijos, bakteriologijos, chemijos, far-

[1]) Amerikoj daktaro laipsnis sudemokratintas ir atatinka paprastam gydytojaus vardui „Doctor"

makologijos, chirurgijos, diagnostikos, medicinos, patologijos, neuropatologijos, higienos, pediatrijos, gynekologijos, akušerijos, venerinių ir odos ligų, oftalmologijos, (lariugologijos, otologijos, rinologijos ir jurisprudencijos.

Valstybiniai egzaminai, išskyrus keletą volstybių, laikomi veik išimtinai raštu. Savo pavardės vietoje kandidatas pažymi tiktai leidimo numerį. Taip daroma išvengimui šalingumo cenzuojant raštus. Išlaikiusiam egzaminą valstybė išduoda license'ą, kas duoda teisę užsiimti laisva praktika tiktai toj valstybėj kur buvo laikyti egzaminai arba ir tose valstybėse, su kuriomis pirmoji yra padariusi tam tikrą sutartį (reciprocity). Yra valstybių, kaip Nau—Yorkas ir Massachusets, Bostonas, kurios jokių sutarčių su kitomis valstybėmis neturi, ir todel jose išlaikiusiam egzaminą kitur praktikuoti neleidžiama neišlaikius naujų egzaminų.

Ilinos valstybėje (Chicago) iki šių laikų dar buvo leidžiama laikyti valstybinį egzaminą ir svetimomis kalbomis, bet galima manyti, kad tokia laisvė bus netolimoj ateity panaikinta, jeigu tik ji dar tebėr nepanaikinta.

Keletas žodžių apie medicinos mokyklas. Jų išlaikymui tinkamoj aukštumoj daugiausia rūpinasi American Medical Association. Šitos organizacijos nuožiūra mokyklos klasifikuojamos laipsniais A, B, C.

Klasifikuojant vadovaujamasi mokyklų premedikaliais reikalavimais, klinikų, pastatymu, profesorių nuopelnais ir nuošimčių auklėtinių, išlaikiusių valstybinius egzaminus. Dviejų, trijų metų iškilimas arba apsileidimas gali pakelti arba pažeminti mokyklos reputaciją. Tas faktas, žinoma, neleidžia užmigti nei mokykloms, nei jų studentam. Todel dauguma privačių universitetų šiuo atžvilgiu iškilo aukščiau už valdžios universitetus, nes pastaruosiuose paprastai pasireiškia didesnės inercijos. Be to, privatinės mokyklos palaikomos gausiomis labdaringų turtuolių aukomis, o valstybinės naudojasi, palyginti, mažesnėmis subsidijomis. Klasifikavimas priverčia ir mokyklų patronus konkuruoti, rūpintis gerove jų šelpiamų universitetų. Tokiomis aukomis labiausiai yra pasižymėjęs didžiausias pasaulio turtuolis J. Rockefeller'is, kurio milijonais užlaikoma Chicagoj Rush Medical College ir Rockefeller'o biologinių tyrinėjimų institutas Nau—Yorke. Jo dosni ranka dažnai pasiekia ir Europą. Pereitais metais iš jo fondo buvo paaukauta keletas milijonų dolerių vienai Londono mokyklai, regis, University Medical College and Hospital, o taipojau 10.000 dolerių Čekų slovakų universitėtui.

Kad pasekmingiau išlaikytų konkurenciją, dauguma mokyklų yra įvedusios ir trečią, vasarinį semestrą. Juo gali pasinaudoti kiekvienas. Tai yra puiki proga norintiems kokioj nors šakoj pasitobulinti arba sirgusiems bei atsilikusiems pasivyti draugus. Šitasai semestras kad ir duoda kredito padengimui kurikulo protarpių, bet neleidžia baigti mediciną anksčiau, kaip per keturius metus. Tai yra papildomasis semestras, kurį skaito daugiausia

profesorių asistentai, tasai semestras paprastai būna nemokamas. Vidutinis metinis apmokėjimas už lankymą medicinos mokyklos drauge su apmokėjimu laboratorijų siekia maž daug iki 200 dolerių. Čia noriu pažymėti, kad Amerikos pradedamosiose ir vidurinėse mokyklose, mokslas, knygos, ir poperis duodami veltui.

Kalbant apie reikiamą pastatymą atskirų medicinos šakų, pirmutinę vietą, be abejonės, reikia duoti chirurgijai. Šioj šakoj yra ko pasimokyti ir Europos gydytojams. Panašiai man yra išsitarę Anglų ir Vokiečių chirurgai. Ir iš tikrųjų jie su pasidomėjimu lankosi Mays, Deaver'o, Crile'o ir kitų Amerikos chirurgijos klinikose. Užvis labiausiai jiems patinka operacijų sistema ir disciplina. Čia chirurgas operacijos laiku darosi savo rūšies caruku, kurio kvapą su užkaitusiomis ausimis gaudo asistentai ir sesers (nurses). Didelio kredito užsitarnauja ir Amerikos nursės, ypačiai chirurginės. Amerikiečių tvarka ir punktualingumas būtų labai ir labai pageidaujami mūsų operacijos darbams, nes žymiai sutrumpintų sunkų darbą chirurgų, kurių Lietuvoj yra taip mažai. Pažymėtina, kad Vokiečių chirurgai yra pamėgę čia lokalines ir lumbalines anestezijas, o Anglijoj, kur ligonio komfortas aukštai respektuojamas, narkozui užleidžiamas prioritetas. Pastarojoj narkozą duoda tiktai gydytojai specialistai, kame yra atsiekę aukšto tobūlumo. Amerikos chirurgai, turėdami darbą su įvairių temperamentų ligoniais, šiuo atveju pasirinko vidurio kelią.

Antroji vieta, mano nuomone, turėtų būti duota, gynekologijai bei akušerijai. Gydytojų gausingumas kuone visai išstumė bobučių profesija. Akušerui padeda specialės akušerės „nursės." Berods, tamsesniųjų emigrantų tarpe dar iki šios dienos randą vietos ir bobutės.

Otologijos, laringologijos ir rinologijos srityse, kuriomis aš daugiausiai domėjausi ir todel turėjau progos geriausiai pasižinti, Ameriką, man rodosi, yra jau aiškiai peržengusi prigulmybės slenkstį. Londono žymus laringologas Spicer, tur būt, nedovanai prisipažįsta, kad be Amerikos literatūros jisai būtų pusalkanas buvęs.

Kai del terapeutikos, tai aš, kad ir neturejęs plataus susipažinimo su šita šaka Europoj, vis delto drįstų manyti, kad čia ji turi stovėti kiek aukščiau. Kitaip, man rodosi, ir negali būti. Čia daugiau šitai šakai yra medžiagos; čia ji, rodos, turėtų pasiekti ir aukštesnio tobūlumo.

Reletyvį apkainavimą kitoms medicinos šakoms Amerikoje negaliu daryti be artimesnio susipažinimo su jų padetimi Europoje.

Iš Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Draugijos.

Protokolas

visuotino metinio Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Draugijos susirinkimo, įvykusio birželio mėn. 8 d. 1921 m.

Pirmininkauja Vyriausiosios L. R. K. Valdybos Pirmininkas D-ras R. Šliupas.

I.

Skaitoma Vyriausiosios L. R. K. Valdybos 1921 m. veikimo apyskaita.

Išklausius ją, kalba prelatas K. Olšauskis. Jis išreiškia pageidavimą, kad būtų tuojau išgautos užtrukusios Paryžiuje ir kitur, aukuotos Raudonam Kryžiui sumos ir rūbai—aukos, ėjusios Lietuvon iš Amerikos per Daniją ir Klaipėdą. Toliau prelatas K. Olšauskis reiškia nuomonę, kad Lietuvos Raudonajam Kryžiui reikėtų paimti savo žinion visas ligonines, ir tada, kalbėtojo nuomone, sekmingiau galima būtų ir aukas rinkti.

D-ras R. Šliupas reiškia vilties, kad pinigai užtrukusieji kelionėje, bus išgauti; kas del pražuvusių rūbų, tai išgavimui jų nėsą būdo, nes jie buvę siųsti neapdrausti, be sąrašų, todel negalima esą kontroliuoti ir reikalauti išvogtų daiktų.

Delei santykių su Valdžios įstaigomis Lietuvoje d-ras Žemgulys išreiškia norą suderinti juos, susirinkus visiems kartu, išaiškinti nesusipratimus, pasiskirstyti priedermes; susirinkimas pilnai tam pritaria.

Palietęs Amerikos lietuvių ginčus del Lietuvos Raudonojo Kryžiaus, susirinkimas sutinka laikytis pasingai: siuntinėti jiems savo darbo apyskaitas, informuoti juos, kad su laiku patys amerikiečiai suprastų savo klaidas.

Dėl Amerikos lietuvių dviejų didesnių draugijų—Lietuvai Gelbėti ir Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Rėmėjų—santykių, p. Martus pataria į jų reikalus nesikišti, kad neužslopinus jų darbo ir nepadarius tuo pačiu visuomenei nuoskaudos.

Toliau skaitoma Draugijos finansinio stovio apyskaita. Susirinkimas išklauso ją bendruose bruožuose, palieka ją patikrinimui revizijos komisijai.

Liuosą kapitalą susirinkimas paskiria statuto §§-ais 50 ir 51.

II.

D-ras R. Šliupas praneša apie X Terptautinio Raudonojo Kryžiaus konferenciją, kur lietuviai buvo priimti tik su patariamuoju balsu del to, kad mūsų Valdžia nėra pasirašiusi po sutartimi, padarytąja Genevoje 1906 metais, liepos mėn. 6 dieną.

Susirinkimas išneša rezoliuciją prašyt Valdžios, kad padarytų atatinkamus žygius pasirašymui po Genevos Konvencija, pagerinimui padėjimo sužeistų ir ligonių kariaujančiose armijose ir suteikimui Lietuvos Raudonajam Kryžiui privalomų Valstybėje ir terptautiniuose santykiuose teisių.

III.

a) Draugijos Pirmininku slaptu balsavimu išrinktas d-ras R. Šliupas (13 b.).
b) Eidamas statuto §-u 21, išėjus iš Valdybos dviem nariam kun. kan. Šauliui ir p. Makauskiui, visuotinas susirinkimas palieka Valdyboje vėl juos pat: kun. kan. Šaulį 12 b., p. Makauskį 11 bals.
c) Revizijos komisijon visuotinas susirinkimas išrenka prel. K. Olšauskį, d-rą Staugaitį, p. Raupį ir kandidatu p. Mažona.

R. Šliupas,
L. R. K. Dr-jos ir visuotino susirinkimo Pirmininkas.

St. Jankauskaitė,
Sekretorius.

Iš Sveikatos Departamento.

Sveikatos Departamento Medicinos skyriaus birželio mėn. darbų apyskaita.

I. Medicinos personalo registracija.

Užregistruota ir išduota 10 gydytojų pažymėjimų, kurių 6 nuolatiniai ir 4 laikini (pratęsti). Užginta užsiimti medicinos praktika neturinčiam atatinkamų dokumentų 1 asmeniui, neleista, kaipo ne Lietuvos piliečiams, 5 gydytojams.

Felčeriams išduota 5 pažymėjimai: 2 nuolatiniai ir 3 iki pirmųjų felčeriams egzaminų, 4-riems, neturintiems pakankamų dokumentų, neleista užsiimti felčerio praktika.

Dantų gydytojų užregistruota 9, iš jų 8-ms išduoti nuolatiniai pažymėjimai ir 1-am laikinas.

Akušerėms leista užsiimti praktika 7, nuolatinių pažymėjimų išduota 6, laikinų 1; vienai neleista užsiimti akušerijos praktika.

Neteisėtai užsiimančių medicinos praktika susekti 3 asmenys, kuriems toliau praktikuoti užginta.

II. Ligoninės.

Sutvarkyta visų ligoninių dokumentai, įvesta kiekvienai ligoninei atskiros bylos. Iš 18 ligoninių gauta ligonių apsikeitimo ligoninėje ir pajamų ir išlaidų apyskaitos. Dalis ligoninių su prisiuntimų apiskaitų vėlinasi.

Mariampolės apskrities ligoninės chirurgijos skyriaus ordinatoriumi užtvirtintas d-as Borisas *Radionovas*. Be einančiųjų dienos reikalų, Medicinos skyriaus išleistas visoms apskričių savivaldybių įstaigoms aplinkraštis № 9008, del gydytojų stokos provincijoj, kad savivaldybių įstaigos pačios kviestųsi gydytojus ir su jais tartųsi.

IŠ KITŲ KRAŠTŲ.

× Berlyne mirė žymus neurologas ir psichiatras Leppmann'as. D. m. W. š. m. Nr. 20

× Psichologų draugija Berlyne nori rimtai ištirti vadinamus paslaptingus įvykius. Tuo tikslu buvo išrinktas komitetas iš trijų žmonių: dr. R. Baerwald'o, prof. Dessoir'o ir Geh-Rat. Moll'o. Ištyrimų pagrindan dedami sekanti klausimai: 1. Ar yra (ruiminis ar laikinis) aiškusai regėjimas (ясновидѣніе)? 2. Ar gali būti telepatia, t. y. betarpinis perdavimas minčių, nesinaudojant bendrai žinomais perdavimo būdais? 3. Ar yra telekinezia, t. y. ar yra asmenų, kurie gali išjudinti iš vietos daiktus, nesinaudodami mechaniška pajėga? 4. Ar galimas yra mirusių (vėlių) ir kitų asmenų materializavimas? ar gali iš jų pirštų ar burnos atsirasti daiktai, kūno dalys ir kūnai, o paskui, nepalikę žymės, vėl pragaišti? Visi, kas gali nors į vieną iš minėtų klausimų teigiamai atsakyti ir savo atsakymą eksperimentu patvirtinti, yra prašomi neatsakyti apie tai pranešti minėtajam komitetui.
D. m W š. m. Nr. 21.

× Nesenai susitvėrusi Vokiečiuose draugija kovai su skiepijimais išleido į Vokiečių liaudes susirinkimą (Nationalversammlung) atsišaukimą, kuriame įrodinėja skiepijimų nereikalingumą. Savo nuomonei patvirtinti jie minėtame atsišaukime rašo apie dr. Friedrich'o Cleveland'e (Amerikoje) darbus. Esą jam pasisekę sulaikyti raupų epidemiją grynai higieniškais būdais, be skiepijimų. Dr. Friedrich'as nėkumet nėra pats panašių žynių skelbęs, o sanitarinėmis žiniomis, Cleveland'e, paskutinės raupų epidemijos laiku, kaip tik buvo daromas visuotinas skiepijimas, kuris ir sulaikė epidemiją. Minėtoji draugija savo atsišaukimu parodė, kad dabar esama net tokių draugijų, kurios tvirtina tą, ko visai nėra buvę. D. m. W. š. m. Nr. 21.

× „Reichsanzegers" pranešimu, Prūsų valdžia nutarė sudaryti Prūsų šalies sveikatos tarybą. Toji taryba turės daryti ekspertizas visais viešosios higienos klausimais ir sudaryti projektus higienos pakėlimui. Ji būsianti Liaudies Gerovės Ministerijos žinioje. Sudarys komitetus, kurie rūpinsis išmokyti medicinos personalą kovos su užkrečiamomis ligomis, teismo medicinos, viešosios ir mokyklų higienos. Be to, nutarta sudaryti teismo medicinos komitetus Prūsų provincijoms.
D. m. W. š. m. Nr. 22.

× Bonn. Žemutiniojo Reino šalies gamtos ir sveikatos mokslų draugija V-21 ir 22 šventė jubiliejų savo 100 metų sukaktuvėms paminėti. D. m. W. š. m. Nr. 22.

× Hannover. Kontinentalių įstaigų sąjunga paaukavo Vokiečių kūno mankštymo komitetui 50000 auks. sporto mokytojų lavinimo tikslams. D. m. W. š. m. Nr. 22.

× Londonas. Del atsisakymo vieno gydytojo, pašaukto į teismą, kaipo liūdininko, duoti žinių apie sifilį jo gydytos pacientės (procesas buvo vedamas del moterystės nutraukimo), Anglų Sveikatos Ministerija dar kartą peržiūrėjo gydytojų paslapties taisykles. Nutarta, kad gydytojai griežtai turi paslaptis laikyti. Bet nežiūrint į tai, gydytojams palikta teisė, pacientui reikalaujant, ar jo paties labui, pasakyti jam, ar jo artimiesiems apie ligos stovį. Teisme gydytojas, reikalaujant pasakyti paslaptį, turi prašyti teismo globos, ir teismo nuožiūra turi užlaikyti paslaptį arba ją pasakyti. D. m. W. š. m. Nr. 22.

× Mirė Geh.-San-Rat. Heinrich Brock. Velionis ilgus metus, buvo Vokiečių balneologų draugijos generalsekretoriumi. Del gilaus pasišventimo darbui buvo visų gerbiamas. D. m. W. š. m. Nr. 23.

× Schloss Charlottenburg (Berlyne) ligoninėje, ligonis alkoholikas sumušė gydytoją už tai, kad jam sumažino alkoholio porciją. Tai jau esąs nepirmas atsitikimas Berlyne. Ligoniai, išrašytieji iš ligoninių, kartais kelią prieš gydytoją maištą ir neiną iš ligoninės. Tokių atsitikimų yra buvę Frankfurte, Nürnberge ir Berlyne. D. m. W. š. m. Nr. 23.

× Del viršui aprašytojo D. m. W. š. m. Nr. 23 atsitikimo Schloss Charlottenburg ligoninėje pastaroji tapo uždaryta. D. m. W. š. m. Nr. 24.

× Schloss Charlottenburgo ligoninėj ligoniai pasiliko. Demonstratyviniame susirinkime jie nutarė patys vadovauti ligoninei. Tuo tarpu jie maitinasi iš pinigų, gautų nuo organizacijų kare sužeistiesiems šelpti. Esą prižadėję dirbti ligoninėj darbininkų samaritų sąjungos gydytojai. Minėtoji ligoninė yra įrengta 200-am ligonių; joje dirbo ne mažiau 7 gydytojų, 25 seserys, 4 inspektoriai, 49 sargai (priskaitant sanitarus) ir 29 tarnaitės. Ir tai ligoninei dabar vadovauja patys ligoniai! Šitą visų domę kreipiantį klausimą svarstyti dabar pasiėmė Reichstago Kare sužeistiesiems šelpti komitetas. D. m. W .š. m. Nr. 25.

× Skiriama 500 dolerių už kiekvieną, kas trys metai parašytą geriausią fiziologijos, chirurgijos ir patologijos darbą. Darbai gali būti parašyti anglų, prancūzų ir vokiečių kalbomis ir neturi būti anksčiau publikuoti. Užsirašyti galima iki 1922. IV. 15. pas Frederic'ą, Washburn'ą, Resident'ą, Physician'a Massachusetts'ą General Hospital. D. m. W. š. m. Nr. 24.

× Mirė Heinrich Albers-Schönberg, pirmas profesorius-rentgenologas Vokiečiuose, sulaukęs vos 56 metų amžiaus. Buvo jis vyriausiuoju gydytoju Hamburgo St. Georg ligoninėje. D. m. W. š. m. Nr. 24.

× Greitu laiku pradės eiti „Wochenschrift für Therapie und Hygiene des Auges“ D. m. W. š. m. Nr. 24.

× Prūsų seimo šalies gyventojų komitetas prašo valdžią išleisti įstatymą, apie nurodymą sergančių džiova (plaučių, gerklės ir kaulų). Tas įstatymas turi būti greitai perduotas Landtagui.

D. m. W. š. m. Nr. 25

× Berlynas. Šalies (ministerių) taryba savo posėdyje VI. 9. sustatė įstatymų projektą apdraudimų mokesniams pakeisti. Tuo projektu apdraudimų išmokėjimas iš 15.000 pakeltas iki 28.000. Įnešimų mokesnis taip pat padidintas. Laukiama, kad visi darbdaviai prieš tą projektą griežtai protestuos.

D. m. W. š. m. Nr. 24.

× Nuo 1919 m. XI. 15 iki tų pačių XII. 14 Vokietijoj užregistruota sergančių lyties ligomis 136.000, t. y. 22 susirgimu nuo kiekvieno 10.000 gyventojų.

D. m. W. š. m. Nr. 25.

× V. 28 padaryta apyskaita Vokietijos gydytojų apdraudimo kasos. Kasos stovis labai geras. Nutarta 26% dividendo išdalinti nariams. Bendro kapitalo kosoje esą 9.413.353 markių. Metinių premijų gauta 1.569.096 markių.

D. m. W. š. m. Nr. 25.

× Katalonijos gydytojų sąjunga vienbalsiai nutarė Barcelonos kongrese pagerbti mokslišku Paul Ehrlich'o ir jo mokyklos darbus. Garbės pirmininku dalies minėto kongreso išrinktas prof. Kolle (Frankfurt).

D. m. W. š. m. Nr. 25.

× Japonų gydytojų rūpesčiu atnaujinimui ryšių, buvusių tarp jų ir vokiečių gydytojų iki karui, įvyko Berlyne VI. 18. japonų gydytojų sąjungos posėdis. Į tą posėdį buvo pakviestos ir dalyvavo jame sąjungos visų institutų, kuriuose dabar dirba japonai gydytojai, nariai (40 zmonių), fakulteto dekanas, medicinos pirmsėdžiai sąjungų ir medicinos spaudos vadovai.

D. m. W. š. m. Nr. 25.

KRONIKA.

× Aukštųjų Kursų Medicinos skyriuje nuo ateinančio rudens bus tik I ir III semestrai. Norintieji stoti į vyresnį kursą prašoma įsiregistruoti A. Kursų raštinėje (Laisvės Al. 55).

A. K. Medicinos skyriaus klausytojams iš zoologijos bei botanikos egzaminai bus rugpiučio 25 d. 8 v. r. „Lietuva" Nr. 165

× Prie Aukštųjų Kursų Medicinos skyriaus steigiami nuo ateinančio rudens dantų gydytojams kursai. Reikalingi lektoriai: 1) dentiatrijai ir stomatologijai, 2) protezų technikos teorijai ir praktikai. Norinčiųjų šitų dalykų dėstimą pasiimti, prašoma atsiųsti ne vėliau kaip iki rugpiūčio 15 d. pareiškimą, pridėjus curriculum vitae ir mokslo darbų sąrašą. „Lietuva" Nr. 162

× „Lietuvos“ 149 numery 6 pėstininkų Pilėnų kunigaikščio Margio pulko kareiviai straipsnyje: „Kareiviai į visuomenę universiteto reikalu“ išreiškia didžiausį pageidavimą kaip galima greičiau įsteigti Kaune aukštąją mokyklą ir statyti atatinkamus universitetui rūmus.

Minėto pulko kareiviai pasižada tam reikalui skirti po 100 ir daugiau auksinų per metus. Jei kareivis gali prisidėti prie universiteto statymo, tai ką ir bekalbėti apie kitus įvairių profesijų lietuvos piliečius. Visi turi tam reikalui užjausti, prisidėdami kas kuo gali, o ypačiai pinigais, kad neatideliuojant galima būtų pradėti darbą.

Ketvirtadalis—apie 500.000 Lietuvos piliečių—uždarbiauja. Jeigu kiekvienas jų paaukos aukštosios mokyklos steigimui po 100 auksinų, susidarys suma 50.000.000 auks. su tiek pinigu galima šis tas pradėti. „Lietuva“ Nr. 149.

× Lapkričio 30 d. prie Dorpato universiteto įvyks medicinos paroda, kuri tęsis ligi gruodžio 7 d. Užsienių eksponatai bus įvežami be muito ir gaus privilegijų pasų vizoms. Pareiškimai priimami ligi rugpiūčiu 15 dienos. „Laisvės“ Nr. 160

×Latvių Universiteto rektorius E. Felsbergas, laikrašty „Latvijas Kareivis“ rašo: Latvijos universitete yra šie fakultetai: 1) architektūra, 2) inžinerija su kultūros-technikos skyrium, 3) mechanika, 4) chemija su farmacijos skyrium, 5) ūkininkavimas su miškų skyrium, 6) medicina su dantų gydymo skyrium, 7) veterinarija, 8) matematika ir gamtos pažinimas, 9) sociologija ir teisių pažinimas, 10) filologija ir filosofija su pedagogikos skyrium ir 11) teologija. Latvių universitete yra visi tie fakultetai, kurie buvo Dorpato universitete ir Rygos Politechnikume. Prisidėjo dar pedagogikos ir veterinarijos fakultetai. 1920/21 mokslo metų gale universitete buvo 3460 studentų. 1921/22 metais skaičius padidėjo iki 4500. Universiteto biudžetą 1920/21 metų sudarė 19.390.613 latvių rublių 49 kap. arba 194.000 aukso rublių laikant (100 latv. rub. lygu vienam aukso rubliui). 1921/22 metais biudžetas numatytas 36.289.520 rub. arba apie 181.500 aukso rub. (laikant vieną aukso rub. lygų 200 latv. rub). Palyginus biudžetą kitų aukštųjų mokyklų, suprantama, kad tai yra labai maža. Dorpato universitetas (5 fakultetai su 2467 student.) išleido 1912 m. 937 508 rub. 89 kap., tai yra beveik 5 syk daugiau, negu Latvių univesitetas 1920/21 m. (11 fakultetų su 3460 stud.). Be to, nereikia pamiršti, kad Dorpato universitetas egzistuoja apie 100 metų; turi didelį knygyną, klinikas ir daug kitų mokslui reikalingų įrankių. Pinigai buvo leidžiami tik papildymui ir praplatinimui įstaigos. Latvijoje yra priešingai. Latvių universitetui reikalinga visai iš pamatų įsitaisyti 5 fakultetai. Kiti šeši šį tą turi, bet irgi labai mažai, nes visa kas buvo Rusijon evakuota dar negrąžinta. Buvusiojo Rygos Politechnikumo biudžetas 1914 metais siekė 446.393 rub. t. y. du syk daugiau negu Latvių universiteto 1920/21 met.

Lietuva savo aukštajai mokyklai šiais metais yra paskyrusi 6.373.200 auks. latvių pinigais—apie 45.000.000 latv. rublių, t. y. žymiai daugiau negu Latviams skyriamoji sumą.

Apie išviršinį universiteto, pagražinimą nėra ko manyti. Šventės salėj vietoj kedžių stovi ilgi juodi suolai. Sienų negražina brangūs paveikslai. Be viso to galima apsieiti iki nebus Latvijoj atstatyti karo išnaikinti trobėsiai ir aprūpintos karo aukos. Bet neleistina, kad chemijos laboratorijoj dėliai įrankių stokos būtų užbaigiama anksčiau, negu reikia, darbai, kad anatomas negalėtų nupirkti formalino lavonų konservavimui, kad visiem fakultetam trūktų knygų, kad medicinos fakultetui nebūtų klinikos. Be bibliotekos ir gerai įtaisyto kabineto, laboratorijos arba klinikos profesorius yra kaip ártojas be arklo. Klausant vien lekcijas, bet nedirbant praktiškai, studentas daug neišmoks. Rygos miesto I ligoninė sutinka leisti praktikuotis senuosius medikus, bet reikalauja užmokėti iš paskirto biudžeto 12.000.000 latvių rublių. O kadangi medicinos fakultete ateinančiais metais vyresniojo kurso bus apie 200 studentų, tai kiekvienas gaus mokėti mažiausia 60.000 rublių. Universitetas tokios sutarties daryti negali. Tikimasi, kad I Rygos Miesto Ligoninė sutiks leisti naudotis dykai, atsižiūrint į tai, kad profesoriai, dirbdami su vyresniojo kurso klausytojais, atneš naudos pačiai ligoninei. Kadais taip buvo praktikuojama Dorpate ir kitur. Medicinos fakultetui būtinai reikalinga klinika. Tai galima būtų padaryti labai lengvai, nes II Miesto Ligoninė yra neužimta. Anot Universiteto Ūkio Skyriaus apskaitymo, klinikos įsteigimas kaštuotų 18.730.000l. rub. Už tokią sumą galima būtų nupirkti visų reikalingiausių daiktų. Reikia tikėtis, kad Amerikos Sąjunga, kuri jau taip daug Latvių jaunuomenei yra padėjusi, padės ir šiuo atvėju. Latvių visuomenei būtų jau laikas susiprasti. Jei ji būtų nors dešimtą dalį aukojusi to kiek aukojo Švedų visuomenė savo universitetui, tai Latvių universitetui būtų daug padėta.

Patvirtintame biudžete išbraukta numatytos sumos komandiravimui jaunų docentų į užsienius, kad susipažintų su užsienio aukštosiom mokyklom.

Atsižiūrint į tai kas aukščiau pasakyta, visiem, kam rūpi (Latvių universitetas privaloma, kad 1921/22 metų biudžetas nebūtų sumažintas, bet, del latvių rublio kritimo, padidintas iki 80.000.000 rub. Tuomet universiteto reikalam būtų nepilnai pusė milijono aukso rublių, tai yra maždaug pusė sumos, kuria naudojosi 1912 m. Dorpato universitetas.

Latvių studentų universitete yra 75,4%; rusų, lenkų, lietuvių ir įgaunių studentų skaičius nežymus. Jų skaičių viršija žydai, kurių universitete yra 554 arba 16% visų studijuojančiųjų. Jų tarpe yra 92 svetimšaliai, kuriem mokesnis padidintas tris kart (Latvijos piliečiam mokesnis už semestrą iki 2500 rub.). Svetimtaučiai ateinančiais metais turės egzaminus laikyti latvių kalba ne tik apsakomuosius kaip iki šiol buvo, bet ir rašomuosius. Manoma,

kad 1922/1923 mokslo metais universiteto klausytojų skaičius sieks 6.000.

Daugiausia studentų yra medicinos, pedagogikos ir agronomijos skyriuose. Normalinis skaičius turėtų būti 3000.

Aš nemanau, sako universiteto rektorius, kad tai Latviams būtų daug. Ar nemalonu bus, jei pedagogas, baigęs aukštąją mokyklą, dirbs pradedamoje mokykloje arba vienas kitas agronomas eis paskui žagrę.

Tas pats rektorius pažymi, kad nors universiteto gyvenimas ir sunkus, bet dirbti tenai linksma. Nauja universiteto šeimyna darbuojasi rimtai ir Latviam gėdos nepadarys. Bet ji laukia iš valstybės daugiau susidomėjimo ir daugiau jų reikalams lėšų skyrimo. „Lietuva" Nr. 160.

× Vilniaus universitetas yra kritingame padėjime. Po bolševikų invazijos daug universiteto kambarių yra užemusios karo įstaigos; tas įstaigas tik dalinai pavyko pašalinti iš universiteto rūmų. Daug kambarių labai apleisti ir, jei universitetas negaus tinkamų sumų jų atnaujinimui, negalima bus mokslo tęsti.

„Lietuva" Nr. 132

× Vidaus Reikalų Ministerijos aplinkraščiu (20—VIII. 8) leistas kreditas apskričių akušerių samdymui.

Sveikatos Departamentas, remdamasis kalbamuoju aplinkraščiu ir turėdamas galvoje, kad provincijoj gimdančios miršta, neturėdamos tinkamos pagalbos, prašo savivaldybių kviesti apskričių akušeres etatinei vietai užimti ir ragina, kad pavieni valsčiai, ar susitarę keli, kviestųsi valsčiaus akušeres.

„Lietuva" Nr, 146.

× Sveikatos Dupartamentas praneša visuomenės žiniai, kad nuo š. m. liepos 9 dienos Kaune, Gardino gatvėj. 4 num., atidaryta. Valstybinė odos ir Veneros ligų ambulatorija. Ligonių gydymas nemokamas. Vaistai duodami žymiai papiginta kaina. Ligonių priėmimas kasdien, išskyrus švientadienius 8—9 val. rytą ir 4—6 val. vakarą. Ten pat bus daromi mikroskopiniai tirinėjimai. „Lietuva" Nr. 152

× *Valstybiniai Akušerijos Kursai Kaune.*

Kursų vadovas šiuo skelbia: 1) pamokos prasidės š. m. rugsėjo mėn. 1 dieną. 2) mokslas tęsis vienus metus. Mokinės kursų metu negali eiti jokios kitos tarnybos. Išėjusios mokslą ir atlikusios praktikos darbus gaus akušerės pažymėjimą. Mokesnis: 400 auks. metams. 3) į kursus priimamos moterys ir merginos, turinčios ne mažiau 18 metų, išėjusios 4 gimnazijos klases, arba išlaikusios atatinkamus egzaminus.

Pastebėjimas: Išimtinais atsitikimais, susitarus su Sveikatos Departamento Direktorium bus šiais metais priimamos ir nebaigusios 4 gimnazijos klasių, bet pakankamai kursų klausymui prasilavinusios.

4) norinčios įstoti į kursus privalo iki rugpiūčio mėn. 15 dienos paduoti kursų vadovo vardu prašymą ir pridėti: a) išeito mokslo pažymėjimą, b) metriką ir c) savo ranką rašytą gyvenimo aprašymą (autobiografiją). 5) Mokinių skaičius aprėžtas. Kurios kandidatės bus priimtos į kursus, galutinai bus galimą nuspręsti tiktai rugsėjo mėn. 1 dieną, visoms kandidatėms suvažiavus. Susirinkimo vieta ir laikas—Raudonojo Kryžiaus klinikos pamokų salė, rugsėjo mėn, 1 diena, 12 valandą.

6) šiais metais, delei stokos atatinkamo buto, bendrabučio nebus.

Adresas laiškams: Kaunas, Laisvės Aleja, 7.
Raudonojo Kryžiaus klinika.
Dr. Pr. Mažyliui,
Kursų Vadovui.

× Šiuo pranešu gerbiamiesiems gydytojams, kad iš užsienių yra gautos sekančios knygos:

1) W. Stoeckel. Lehrbuch der gynäkologischen Cystoscopie und Urethroscopie 40.—

2) Dr. Rudolf Oppenheimer. Urologische Operativuslehre 90.

3) Taudler und Halbau. Topografhie des weiblichen Ureters 93.75.

4) Dr. Felix Terrien. Die Chirurgie der Anges und seine Adnexe 20.—

Kas buvo jas savo laiku per mane užsakęs prašau atsiimti. Su pagarba K. Mažonas.

C. V. V. Sandelio Vedėjas.

× Kauno Medicinos Dr-jos knygynui paaukojo: D-ras J. Žemgulys „Vračebnaja Gazeta“ 1915 m. komplektą ir 1916 m. 22 atskiru №№, „Vrač. Gaz.“ priedų 4 klinikos monografijas 1915—16 m. m., 3 naujas 1918, 1919 ir 1920 m. knygas vokiečių kalboj, Baltramaičio bibliografinės medžiagos rinkinį 1904 m. rusų kalboj, 4 „Pamiatn. knižki Kovensk. gub.“ 1877, 1887, 1897 ir 1907 m. m. ir 9 latvių nauiai išleistas medicinos knygutes, 6 Latvių Raudon. Kryžiaus Dr-jos periodines apyskaitas, 1 Latvių Raud. Kryž. Dr-jos statutą ir vieną estų knygą: „Acta et commentationes Universitatis Dorpatensis“ išleista 1921 m.

D-ras S. Krauzė—62 tomų medicinos knygų. 55 tomai tų knygų lenkų kalboj (Biblioteka Umiejętności Lekarskich, — Wydanie Redakcyi Gazety Lekarskiej) išleisti Varšuvoj 1868—1880 m. Įvairių medicinos šakų knygos verstos iš vokiečių kalbos XIX šimtmečio viduryje žymesnių autorių. Knygų vertimai tarp kitko rodo vieno dešimtmečio įtemptą darbą medicinos knygoms leisti.

Kitos paaukotų knygų yra įvairūs rusų įstatymų rinkiniai medicinos personalui 1871, 73, 87 ir 89 m. m.

Aukotojams dėkui!

„Medicinos“ laikraščiui leisti paaukojo: dr. K. Grinius 180 auks., dr. Spudas 90 auks., dr. Stasiūnas 30 auks., stud. med. J. Mackevičaitė 15 auks. ir dr. Mongirdas 40 auks.

Visiems aukotojams ačiu! Red.

† Prof. H. Albers — Schönberg.

Šių metų „Deutsch. med. Wochenschrift“ № 24 pranešė liūdną žinią apie mirtį garsiausio šių dienų rentgenologo prof. Heinrich Albers — Schönberg'o. Mirė jis vos 56 metus amžiaus turėdamas, krisdamas R — Spindulių auka, del R — karcinomos. Karcinoma prasidėjo vėlioniui prieš keletą metų, kairiojoje rankoje. Ranka buvo amputuota, bet ligos sulaikyti nebuvo galima.

Neziūrint į taip sunkią ligą, kokia yra R — karcinoma, velionis jau sirgdamas visą laiką dirbo. Ligi gyvas jis nenustodamas redagavo „Fortschritte auf dem Gebiet der Röntgenstrahlen“. (Minėtas laikraštis yra jo pradėtas leisti). Be to, velionis yra dar parašęs platų rentgenologijos vadovėlį „Die Röntgentechnik“.

Būdamas sveikas, prof. H. Albers — Schönberg yra labai daug pasidarbavęs su R — spinduliais; jis yra vienas pirmųjų ir garsiausiųjų R — spindulių tyrinėtojų. Rentgeno-diagnostika yra jo padaras. Velionis pirmas pradėjo biologinį R. spindulių veikimą tyrinėti ir yra davęs pirmutinius moksliškus pagrindus giliajai terapijai — miomų ir metrapatijų gydymui.

Spausdina „Dirvos“ B-vės Spaustuvė Mariampolėj.

CENTRALINIAME

valdžios vaistų sandėlyj

KAUNAS, Viešoji Aikštė.

Yra Daugybė įvairios tvarstomosios medžiagos

Guminių daiktų

Ligoniams sarginti daiktų

Ligoninėms prietaisų

Bakteriologijos kabinetams

Vaistinėms

Gydytojams

Įvairiausių vaistų

DAŽŲ

Akių gydytojas

Dras med. P. Avižonis

Kaunas, Keistučio g., 36. Nuo 3 iki 5 val. vak.

Biednus žiūri Raud. Kryžiaus Poliklinikoje 12—1 val.

Nuo š. m. gegužės m. 1 d. Kauno ligoninėj

atidaryta

chirurginė ambulatorija

Ambulatoriškai atliekamas ne tik **paprastas ligonio ištyrimas,** bet taip pat ir **rentgenologinis** ir **laboratorinis.** Rentgeno skyriuje atliekami peršvietimai visų kūno dalių; valgio virškinamieji organai tyrinėjami su Rentgeno spindulių pagalba—duodama ligoniui kontrastinės tyrės pavalgyti. Daromi taip pat ir atvaizdavimai plokštelėse (rentgenogramos). Ligoninės laboratorijoj daromos šlapumo mėšlo, skreplių, kraujo analizės, ištraukiama ir ištiriama skrandžio sunka ne tik gulintiems ligoninėj, bet ir ambulatoriniams ligoniams Kiekvienas ligonis gali būti ambulatoriškai ištirtas visais minėtais būdais. Jei ištyrimui reikalinga yra ilgesnė observacija arba ilgesnis tyrinėjimas pav. **tuberkulinodiagnostika** ir t. p., ligonis gal būti paguldytas čia pat į ligoninės chirurgijos skyrių. Ligoninės laboratorijoj daromi patologohistologiniai ištyrimai mėginamųjų ekscizijų. Ligoniai gali būti gydomi ambulatoriškai ne tik vaistais bei tvarstymais, bet ir kitais būdais. **Ambulatoriškai daromos operacijos:** adatų, kulkų išėmimas **Rentgeno spinduliais kontroliuojant,** abscesų, flegmonų prapiovimas, nedidelių navikų išėmimas, nirimų įtaisymas ir t. t. Vartojama vietinė anestezija ir narkozas. **Ambulatoriškai uždedami visoki gipso ir celoidino tvarčiai ir korsetai, gydoma Rentgeno ir ultrafijoletaisiais spinduliais,** elektrizacija ir t. t.

Ambulatorijoj dirba šie gydytojai: J. Žemgulys, :-: E. Bliūdžiūtė, V. Kuzma, P. Kalvaitytė. :-: Ambulatorijos vedėjas yra Dr. J. Žemgulys.

Mokesnis už apžiūrėjimą—5 auks. Už specialinius ištyrimus ir specialinį gydymą skyrium, pagal taksą, vartojamą ligoninėje.

Priimamosios valandos 9—3 val.